

První láska

VÍTĚZSLAV HÁLEK

PRVNÍ LÁSKA

VÍTĚZSLAV HÁLEK

eknizky.sk

První láska by Vítězslav Hálek is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License, except where otherwise noted.

Obsah

I.	1
II.	11
III.	23
IV.	35
V.	47
VI.	57
VII.	65

I.

Jsme v jedné z odlehlejších ulic Pražských. Vejděme do jednoho domu v pravo, jděme po schodech do prvního poschodí, otevřeme ty dvěře zrovna naproti, a jsme v skromném bytu pana Jaroslava Čermáka. Rozházené sem a tam knihy, pod postelí dva vedle sebe svorně dřímající slovníky, které snad právě sní o poetičnosti svého obsahu, na stole zříceniny dvou sádrových dýmek, hromádky popela z vypálených doutníků, na hřebíku dva kabáty, upomínající svými rukávy mocně na pomíječnicost věcí pozemských, vetchá postel, kterou léhající v ní často musel prosit o trpělivost, aby pod ním nepraskla, dvě židle a — nota bene! — rozházené a inkoustem polité karty na stole: toť nábytek pana Jaroslava Čermáka. A kdoby již v něm neuhodl studenta? Ano, pan Jaroslav Čermák byl student — a jaký!

Než, poněvadž předpokládám, že tohoto pana Jaroslava Čermáka, kterého dále jen Jaroslavem chceme nazývat, aniž bychom tím ublížili nesmrtelnosti jeho jména, málo kdo zná, chci o něm něco již dříve povědět, než ho nechám činně vystoupit v naší povídce.

Jeho postava nebyla sice velká, ale předc taková, jež, připojíme-li k ní příjemnou jeho tvářnost, lehce dělá u krásného pohlaví „štěstí“. Přisnědlé tváře, černé oči, a — prosím smekněte — černé vlasy. Ale to také byly vlasy! Nosil je dlouhé a česal je na zad. A ty táhly! Kamkoli přišel, všude se šeptalo, aby to Jaroslav neslyšel, aneb aby to slyšel, aneb i — kdož ví, ještě proč! — všude se šeptalo: „To jsou krásné vlasy!“ — „Gott, diese wunderschönen Haare;“ — a i u jeho kollegů se proslýchalo: „Mordie, ten má vlasy!“ Mimo to dodávaly tyto vlasy jeho ostatně přibledlé tváři ještě jakéhosi zvláštního výrazu, který my mužové snad ani dobře vyličit nemůžeme, který ale zajisté neujde žádnému oku ženskému. Mnozí o takovém výrazu tváře píší, že je básnický; dost možná!

Jaroslav nerad mnoho mluvil, zvláště, byla-li řeč o věcech obyčejných. Často se dělal i naivním; ale každý se zmýlil, kdo jej za takového měl. Bedlivě pozoroval každé hnutí, a dával pozor na každé slovo sousedících s ním. Leckdys i chytal za slovo, aneb vtipkoval, a to někdy tuze rád. Ve společnostech obyčejně dlouho mlčel; ne snad proto, že by byl nevěděl, jak do toho, ale proto, že nerad mluvil, často by snad byl i zůstal nepozorován,

2 První láska

kdyby zvláštní jeho výraz a krásné vlasy již napřed pozornost na se byly netáhly. Mluvil-li, dokázal i hnedle, že mu nadarmo neříkají Čermák. Leč to mu vždycky nevykládali za nejlepší stránku, že vtipkoval beze všeho ohledu a smilování. Předc však jej paničky nazývaly duchaplným, slečinky interessantním a pánové kapitálním. Nevím, byl-li v skutku, aneb-li jen se dělal chladným. Lidé o něm mluvili aspoň, že je velmi chladný; leč kdož může lidem všechno věřit! Možná, že byl chladným jen k vůli lidem, když už se jim to stalo oblibou, nazývati jej chladným. Neboť často ani takovými nejsme, za jaké nás lidé mají; jestli že se nám to ale ustavičně říká, že jsme takovými, jak se o nás soudí, uvěříme konečně lidem, a hledíme se samy přemluvíti, že takovými jsme, za jaké nás mají. Jaroslavovi to aspoň někdy až přes moc cpali, že je chladným; možná, že jím konečně byl lidem k vůli. A v skutku ho velmi často slyšeli, kterak říkal: „Jen to nemohu pochopit, kterak se může stát, že se lidé zamilují?“ A nikdy tomu nechtěl věřit, říkali-li se mu, že i na něho dojde.

Jaroslav byl bytem u jisté vdovy, kterou vůbec nazývali paní Naninkou. Paní Naninka byla dobrosrdečná, upřímná, a ráda mnoho mluvila — což ovšem nebyl zázrak. Jaroslava měla paní Naninka velmi ráda, a vychvalovala jej také, kde jen se jí naskytla příležitost, tak že jí i lidé říkali, že se v něm zhlíží jako v zrcátku. Ale proč by ho byla neměla ráda? Pan Jaroslav byl v skutku pořádný člověk. Přiblížilo-li se prvního, nezapltil nikdo správněji, nežli Jaroslav. A to je mnoho! Neboť který student věří v svaté právo prvního, má ještě vždycky dost vlastností do sebe, aby jej domácí paní nazývala pořádným; který ale již zapřel tuto víru, zůstane vždycky u domácí paní nepořádným, a byť i měl ve svém pokoji stokrát lepší uspořádanost, nežli Jaroslav. A proto není divu, vyznávala-li paní Naninka sama svou nezběhlost v tom, aby mohla Jaroslava dosti vynachválit. Však ale také byla hrdá, mohla-li někde příležitostně osvědčit, že je Jaroslavovi jako druhou matkou. — Tolik prozatím o Jaroslavu a o paní Nanince.

Nejspíš ze zeměpisu se dá dokázati, že Pražská bašta o šesté hodině s večera — a nota bene — je-li to v červnu a k tomu ještě v neděli, bývá galerií leckterés krásy. Proč se právě v neděli tolik krásy z města na bašty vyhrne, těžko se domyslit, ale to se sotva dá upříti, že se mnohá snaží, aby zde našla obdivovatele aneb i citele své přirozené i nepřirozené krásy. Dnes se to zde jenjen hemžilo. Lidé se zde potkávali, jako při quadrille v „chain“. V této směsici osob, jež přicházely a odcházely, jako ranní sny, procházel

se i Jaroslav. Šel volným krokem, hleděl vůkol sebe, prohlížel, co se dalo pozorovat, vtiskl si v paměť, co se dalo vtisknouti, pustil mimo, co se mu nezdálo — zkrátka, on se tu zdál sám sobě jako referentem v divadle, čili lépe, jako redaktorem, jemuž se najednou nahrnulo asi čtyři sta básní, a jež on rychle pročítá, aby poznal, kterou má vypravit do tiskárny, aneb kterou má hodit do Létha za kamna. Bohužel! že jedna byla příliš affektovaná, druhá málo sentimentální, třetí příliš dlouhá, čtvrtá že pokulhávala forma, pátá že se zpívala známou notou atd. atd. — A tak se vedlo i Jaroslavovi na baště.

Z těchto na jedno kopyto se tvořících myšlének jej vytrhlo potkání-se s kolegou.

„Pozdrav bůh, Jaroslave!“ oslovil jej tento.

„Servus!“ A zavěsiv se kolegovi na ruku, otázal se ho: „Co děláš pořád?“

„Já? dluhy.“

„Oho! A nic víc?“

„Však je toho dost, jsou-li veskrz na moje konto. Hleď — tamhle ta brunetka v těch zelených šatech — jak se ti líbí?“

„Vypadá jako baštonské dočko.“

„Ale šestadvacet platí! Dostane dvacet tisíc, já ji znám.“

„Bylaby i za třicet tisíc drahá, kdybych se musel zhlížet v jejich bradavicích.“

„No, jestliže ta se ti nelíbí, to už nevím!“

„Já také nevím. Ale hleď, tamhle jde slečna Langova s matkou, musíme je pozdravit.“

Přišli jim naproti. Naši známí pozdravili slečnu i matku. Najednou vytáhl Ryzák, Jaroslavův kollega, z kapsy šátek; zdálo se, že dusí hlasitý smích, a úprkem uháněl odtud. Co se asi stalo? Povím vám hned.

Jaroslav byl po nějaký čas navyklý nosit čepici. Dnes měl zase ponejprv klobouk. Když se přiblížil s Ryzákem k slečně Langově na smeknutí, sáhl po klobouku tak, jako navykl sahat po čepici. Než z každého galanthomu lze dokázati, že se podle jiného zákona smeká klobouk nežli čepice; může-li se vzít čepice celá do hrsti, nejde to i s kloboukem. A na ten rozdíl právě nevzpomněl si Jaroslav. Sáhl tedy po klobouku plnou hrstí, a přirozeným zákonem fysickým se stalo, že se mu klobouk s hlavy poděkoval, a že se kutálel — zrovna slečně Langové k nohous. Jaroslava jakoby krví polil; skočil po klobouku, sehnul se, ale — o běda! krásné, černé dlouhé vlasy jeho

4 První láska

se přehrnuly přes oči a přes celý obličej, a on tápal po klobouku jakoby ve tmě po sirkách. V tom spustil jeho kollega náramný smích, a s ním se smálo či usmívalo celé obecenstvo a s obecenstvem i slečna Langova. Jaroslav konečně nahmatal klobouk, vzchopil se, strásl vlasy do zadu a běžel s bašty rovnou do města.

To bylo mnoho. V červnu, o šesté hodině, na baště, u přítomnosti slečny Langovy takové neštěstí — světe! nevím, kdoby zůstal chladným. Však ale Jaroslav také běžel jako opařený. Pražské dláždění jakoby pod ním hořelo, domy jakoby se bořily, a ulice — ty se s ním točily. Za pět minut byl doma; jak — na to si sám nevěděl odpovědi: Jen to věděl, že už není na baště, že se neshýbá pro klobouk, že se mu obecenstvo nesměje. Sedl na židli celý unavený, a oddechl si tak zhluboka, jako herec, když po prvním vystoupení přišel domů z divadla. Zapálil si doutník, zabral se v myšlenky, dýmal jako o přítrž, dýmal jakoby všechny své myšlenky chtěl rozpustit v dýmu. Celý večer ani nepromluvil, jediňe seděl a kouřil. Chvilkami se poněkud utišil; bezpochyby se obecenstvu jeho figura — tak si myslil — nevtiskla tak nevymazatelně v paměť, a do slečny Langovy že mu nic není. Než ale jen z těžka se k takovéto logické důslednosti přemluvil; obličej byl předce zamračený, dým z doutníku byl předce hustší, než obyčejně, a oči tak bezvýznamně upíral na doutník, jako obyčejně děláme, když všechnu svou pozornost zaujala jediná myšlenka, a my ani nevíme, co držíme v ruce. Když přišla paní Naninka domů, ihned zpozorovala, že se mu něco přihodilo.

„Co pak je vám, pane Jaroslave?“ ptala se hned starostlivě. „Snad se vám neutopilo potěšení?“

To poslední vyslovila s zvláštním důrazem, jakoby Jaroslava zkoušeti chtěla, je-li v tomto ohledu posud chladným.

Jaroslav jen lhostejně odpověděl: „A, to jsou hlouposti!“ a oklepal si doutník a pokračoval nepřetržitě ve svých myšlenkách.

Touto stereotypní Jaroslavovou odpovědí odbytá, jako vždycky při podobné otázce, již jen prohodila:

„No, jen si z toho nic nedělejte; než se oženíte, všechno bude dobře.“

Pan Jaroslav neodpověděl, podíval se na oheň u svého cigarra, dýmal dále, a to je znamením u velkých duchů, že se mrzí.

Paní Naninka se na nic víc neptala, májíc za to, že se v skutku nic

světodějného nepřihodilo, nýbrž jen nějaké, jak tomu pan Jaroslav chtěl, „hlouposti“.

Jaroslav svůj klobouk neschoval dnes ani do škatule, ale jakoby se mu chtěl pomstit, položil jej nezdvořile pod stůl. Již pozdě na noc si uleh, usnul, několikrát se vytrhl ze spaní, neboť se mu ustavičně zdálo o spadlém klobouku a o přehrnutých vlasech.

Paprsky ranního slunce zavítaly do tichého pokojíku páně Jaroslavova, dostaly se až k jeho očím, ty se otevřely, a — pan Jaroslav vstal. První jeho pohled padl na klobouk, který mu pod stolem zdvořile skládal svou ranní úctu.

Jaroslav se strožil. Paní Naninka vešla do jeho pokoje, aby pouklidila. Jaroslavovi se zdála včerejší historie teprv dnes jakoby dvojnásobně strašit v hlavě. Něco hledal, převracel knihu za knihu, a — klel. Paní Naninka se teď po příčině ani neptala, neboť tušila, to že sotva bude nadarmo, když pan Jaroslav kleje. Tento se konečně utišil, neboť našel — kartáček na zuby. Šel k umyvadlu, myl se, ale najednou jakoby zahřměl:

„Hrom už nechce do vlasů!“

Paní Naninka se lekla.

„Ale pro pána boha, Jaroslave, co pak už tak hned z rána klejete?“

„Všechno to dám dolů, ať si již vypadám jako odřený valach.“

„Ale co pak je vám?“

„Šibeničné vlasy!“

„Co? vlasy? a co vám udělaly?“

„Jen se podívejte, jak mi ty vlasy padají přes oči až na bradu; aby do nich — vždyť už jsem v nich jako pudlák.“

„Nu, a co víc? Hezky si je sčeste do zadu, a budete zas, jakoby vás vymaloval.“

„Ano, sčesu je, že se budou na smetišti válet.“

„Kdože? Cože? vaše krásné vlasy?“

„Krásné — abych jimi docházel krásné ostudy.“

„Ale, ale, Jaroslave! Jak pak to mluvíte?“

„Však mi také budou slušet krátké.“

„Snad to nemyslíte opravdu? Dát se stříhat!“

„Dám.“

„To, to!“

„A proč ne?“

6 První láska

„Tak krásné vlasy! To nikdy nedělejte. Co pak by tomu řekla slečinka, až by vás uviděla ostříhaného!“

„Dejte mi pokoj se slečinkou. Ještě vy také začnete se mi vysmívat. — Jaká pak slečinka?“

„Haha! zvědavý, jak se ptá!“

„Nu, a o kom mluvíte?“

„Kdybyste věděl, pane Jaroslave, komu se v těch vlasech líbíte, nikdy byste je nedal dolů.“

„Aj, aj! snad se nelíbím naposled vám?“ počal již rozdurděně Jaroslav.

„To je něco; jen kdybyste věděl!“

Jaroslav se česal. Toto pokynutí paní Naninky, která ledacos věděla, co se o leckoms v městě mluví, poněkud napínalo zvědavost Jaroslavovu. Ne snad z ženštilé slabosti; ale často se stává, že v podobných případech býváme tak pošetilí, jako ženská. Jaroslav česal se s větší pozorností, hladil si vlasy, zkrátka — zapomínal zponenáhla na včerejší nehodu a stavěl se opět chladným. Mračna mizela, čelo se jasnilo, a obličej byl už jako jarní den, plný půvabu a úsměvu. Na to jakoby čekala paní Naninka.

„Jak pravím, někomu se s těmi vlasy velmi líbíte,“ začala zase paní Naninka.

„A komu?“

„Inu někomu. A k vůli tomu někomu si je nesmíte dát ostříhat.“

„Nesmím? To pěkně prosím; tak zle snad nebude.“

„No, jen mne poslechněte, a uvidíte, že toho nebudete litovat.“

„Ale tak pak mi tedy povězte, o kom mluvíte?“

„Všechno se dovíte, jen mne poslechněte a nedejte vlasy dolů.“

Jaroslava už přecházela trpělivost.

„Tedy si to nechtě a dejte mi svatý pokoj,“ počal mrzutě. „Vlasy půjdou dolů, a konec.“

„No, no, jen ne tak hrr! vždyť ještě nehoří.“

„To si také myslím. To by mi asi někdo musel být tuze milý, abych k vůli němu si nedal stříhat vlasy.“

„Haha! kdož to ví! A co není, může ještě být. Jen vy poslechněte.“

„Hlouposti! Já už poslouchání odrostl. A kdo ví, stálo-li by to za dobré slovo!“

„A to pěkně prosím. To není nic jen tak; a jí také každý nevoní.“

„Který jí snad nepřijde pod nos.“

„Beze všeho žertu.“

„Tedy se netočte stále okolo toho, jako kočka okolo horkých krup. Ostatně nepovíte-li mi to hned, nemám déle času na otázky; musím do kolleje.“

„Jen jděte; až někdy budete mít času, dovíte se všecko.“

Jaroslav se zatím dostrojil, ještě se podíval do zrcadla, pak vzal svůj osudný klobouk a odešel.

Bylo sice ještě před osmou — hodinou to, o které se Pražská krása ještě málo kdy na ulici ukazuje; ale Jaroslav, potkal-li některou ranní dívku, předce si jaksí hrdě vykračoval, neboť myslil, že ani jinak nemůže být, než že dívka, o které mu paní Naninka právě vypravovala, musí jít tou ulicí, kterou on jde, a že se za krásnými jeho vlasy dívá. Že ale dotčenou dívku ještě neznal — kdož mu zazlí, myslil-li o každé, kterou potkal, a — rozumí se! stála-li předce za oko, zdali to není ona, které se líbí jeho vlasy.

Než nechme Jaroslava bez všech zastávek dojít do kolleje.

Jaroslav ani žádného z kollegů nepozdravil, ani se nedal s některým do řeči, ale sedl si do zadu a zamyslíl se. A vskutku se Jaroslav zamyslíl tak, že ani nepozoroval, když professor vstoupil do sálu. Začala přednáška — Jaroslav se díval na profesora, avšak nevěděl ani slova, co se přednášelo. Přednáška se ukončila, Jaroslav toho nepozoroval. Professor odešel, kollegové odešli a Jaroslav ještě pořád seděl zamyšlený. Konečně jakoby procítl, rozhlédl se a viděl, že je v kolleji, sál že je prázdný a přednáška že je tedy už bezpochyby odbyta. Zcela mechanicky sáhl po klobouku a vyšel ze sálu. Přišel na ulici, lidé se mýjeli a potkávali, potkávali a mýjeli jej, a on nevěděl o lidech, nevěděl o sobě. „Kdo asi ta dívka může být?“ počal logisovat. „Že musí být krásná, o tom nelze pochybovat; neboť znám vkus paní Naninky. Ale jak se o ní dovědět? Žádný jiný o ní neví, nežli paní Naninka. Dobrá, přidržím se paní Naninky.“

Podobné myšlenky probíhaly mu hlavou. V mysli ale si utvořil tak krásný obraz o své neznámé, že by byl v skutku hoden, aby se byl do něho zamiloval. — Uprchl celý den, přiblížila se opět neděle.

Kdo chce zakusit dlouhé chvíle, ať jde na neděli do velkého města. Pan Jaroslav nešel dnes nikam, snad že se bál reprise nedělní švandy, snad že se chtěl doma nudit. Sedl si k oknu, jímž se otvírala vyhlídka na přívoz přes Vltavu. Na břehu stály zástupy čekajících na loď, aby je přenesla na druhý břeh. Pět lodí převáželo jakoby o přítrž; předce však nemohly postačit

8 První láska

přibývajícími hostům. Jaroslav se díval na přívoz. Loď, která vždycky ku břehu přibyla, aby odňala hromadě čekajících velikosti, zvláštní měla pro něho půvab. Zdálo se mu, jakoby byla hospodyně, která hrne se stolu do klína hrách; že ale klín je již plný, musí hospodyně odejít, aby hrách vysypala, by mohla hrnout znova. A tak uběhlo Jaroslavu skoro celé odpoledne v dívání-se a v přirovnávání. Přiblížil se večer, a hosté, kteří odpoledne se převáželi na druhý břeh, nyní již se vraceli. Právě přibyla jedna loď, lidé vyšli, a mezi vycházejícími poznal Jaroslav paní Naninku s Augustem, jejím osmiletým synem. Jaroslav se jaksi zaradoval, ani sám nevěda proč; snad že se nadál, že se doví něčeho nového, aneb kdo ví z jaké příčiny.

Paní Naninka vešla do pokoje, a na jejím obličejí byla patrná ona spokojenost, jakou vídáme na lidech, kteří jednou za týden bezstarostně si mohou vyjít na procházku. Ale na jejích ústech si zahrával jakýsi potutelný úsměv, který Jaroslavu neušel.

„Nuže, vypravujte, kde jste byla?“ přivítal ji Jaroslav.

„Kde jsem byla? Tam kde lidé o vás rádi mluví. A v skutku velmi často se na vás zpomnělo,“ odpověděla s jakýmsi velmi chápavým přízvukem paní Naninka.

Jaroslav vskutku ihned věděl, kde paní Naninka byla.

„Tedy na Malé Straně to je?“ tázal se.

„Snad. Sám ale nahlídnete, že se nesluší, abych vám více na ponejprv pověděla.“

„Nežádám toho. Jen mi ještě povězte, jak asi vyhlíží?“

„Štíhlá, světlé vlasy, modré oči, prokvětlá v tváři a krásný špičatý nos. Vlasy prý si nemáte dát stříhat, neboť jsem jí váš úmysl s vlasy vyjevila.“

„Kam chodí?“

„Skoro nikam; jenom se chodí učit hrát na piano.“

„Kam?“

„Nevím, jak to dnes jmenovala. Však se pro dnešek nedovíte již ničeho více.“

Jaroslav nahlídl, že si to nesmí hned na ponejprv s paní Naninkou zkazit, a proto se na nic více neptal.

Setmělo se, Jaroslav byl sám ve svém pokoji, a lhostejně se houpal na židli. V mysli ještě viděl převážející se lodi, převážel se po nich, šel po Malé

Straně, ohlížel se, zpytoval okna — v tom se otevrou dvěře, a malý August se přibátolil k němu.

Jaroslav jakoby to nepozoroval, houpal se na židli dál, a August stál mlčky u něho.

Konečně počal tento:

„Pane Jaroslave, já vás mám rád.“

„Tak? Kde pak jsi dnes chodil?“

„Maminka mi sice přikázala, abych vám to nepověděl, ale že vás mám tuze rád, a vím, že byste to rád věděl, tedy vám to povím. Byli jsme na Malé Straně, v Ostruhové ulici, je to po pravé straně, čtvrtý dům od konce, když se jde na zámek. Byli jsme tam skoro celé odpoledne, já jsem si tam hrál s Karlem a maminka mluvila se slečinkou.“

„Jak se jmenuje slečinka?“

„Emilie.“

„Kdy pak tam zase půjdete?“

„Nevím; ale slečinka přikazovala, abychom přišli co nejdřív.“

Pan Jaroslav Augusta pohladil, slíbil mu novou knihu, a pobídl ho, aby si již šel lehnout. August, potěšen, že se Jaroslavu zavděčil, a ještě více, že dostane novou knihu, odešel z pokoje. Jaroslav přistoupil k oknu, otevřel je a díval se večerním tichem na řeku, kterak se po ní ještě lidé převážejí. Měsíc vyploul na nebi, a Jaroslav dohlídl až na Malou Stranu, kterak loď odráží od břehu. Na té lodi zazněla harfa, a zpěvák zpíval k zvukům jejím píseň, jejížto slova Jaroslav nerozeznal, poněvadž ještě byla vzdálena. Loď však se blížila a již byla uprostřed řeky; jemný větřík zadul, Jaroslav zaslechl čistě několik akordů. Ba již mohl i slova rozeznati. Zpěvák právě začal známou píseň:

První láska jest nejlepší,
Neb se v ní nebe jeví,
Mládenec však nejšťastnější —
Který o lásce neví.

Větřík se obrátil a Jaroslav již nezaslechl poslední řádku. Co zpěvák zpíval dále, na to Jaroslav nic nedbal. Zamyšleně ještě se díval po řece, díval se na nebe, a zdálo se mu, jakoby v celém nebi se obrážela touha, spojití se s zemí v tajemném svazku. Zavřel okno, ulehl si na lůžko, a kdoby mu byl býval na blízku, byl by slyšel, kterak si před usnutím šeptá: „První láska jest nejlepší!“

II.

Uplynulo několik dní; Jaroslav seděl odpoledne sám doma, a četl text k Tannhäuseru, kterého včera viděl na jevišti. Právě byl v konci, když někdo zaklepal na dvěře.

„Dále!“ ozval se Jaroslav.

Do pokoje vešel pan Jiskra, Jaroslavův kollega, o němž jen předběžně povíme, že byl pianista, a mezi kollegy že mu vůbec přezdíváno „muzikant“.

„Jak se ti líbil včera Tannhäuser?“ začal hned pan Jiskra, sotva že do pokoje vstoupil.

„Dobře,“ odpověděl Jaroslav. „Avšak nejsem znalec hudby, abych se šíře vyslovil. Byls včera také v divadle?“

„Já, a nebýt na Tannhäuseru! Avšak musím ti říci, že jsi se tam mé sestře zalíbil.“

„Aj — vždyť ani nemám čest, slečnu sestru znát.“

„Nic nedělá. My byli v loži, já sice seděl v koutě, ale sestru jsem hned z počátku na tebe upozornil. Ona se pak velmi pochvalně o tobě zmínila, a na ledacos se mě o tobě vyptávala; však já jí jen pověděl, že je s tebou těžko co začít, poněvadž jsi velmi chladný; ostatně že tě jí in persona představím.“

Pan Jaroslav se místo odpovědi usmál, nebo slovo „chladný“ ještě nikdy nescházelo, kdykoliv se slyšel poněkud charakterisovat.

„Nejsi pro dnešek zaneprázdněn?“ tázal se Jiskra.

„Nevím ani, jakbych dnešek ztrávil.“

„Tedy tě zvu na večer k sobě. Ryzák mi také slíbil, že přijde, a doufám, že se budeme dobře bavit.“

„Fiat!“ odpověděl Jaroslav. „Jak to ale může být, že jsem posud ani nevěděl, že máš sestru, ač jsem už kolikrát byl u tebe?“

„Když jsi byl u mne někdy z jara, nebyla obyčejně doma, a nyní byla asi dva měsíce v lázních. Tedy přijď asi po šesté. Ryzák se pro tebe zastaví. Zahraju s Ryzákem ouverturu k Tannhäuseru. Zatím s bohem!“

Pan Jiskra odešel, a Jaroslav ještě se probíral v knihách, až se blížila šestá. Upravil se a čekal na Ryzáka. Odbitím šesté se tento skutečně dostavil, a již se ubírali oba k Jiskrovi.

„Znáš slečnu Jiskrovou?“ ptal se po cestě Jaroslav Ryzáka.

12 První láska

„Rosu?“

„Neslyšel jsem jí posud jmenovat. Možná, že se tak jmenuje.“

„Znám ji velmi dobře. Proč se na ni ptáš?“

„Dnes ji ponejprv uvidím, a rád bych měl o ní již napřed nějaký pojem.“

„Však nebude ten pojem příliš skvělý. Je jí už osmadvacet let, ačkoliv jí to nikdo nesmí říci. Nevím, jak s ní vyjdeš: tys chladný, a ona je raffinovaná koketa. Mně se zdá, že byste se k sobě hodili, jako sníh k vodě.“

„To porovnání snad kulhá.“

„Uvidíme. Avšak jsme již u Jiskrů.“

Stáli oba ve Spálené ulici před Jiskrovým domem. Zazvonili, otevřelo se jim, a oba vešli do domu. V prvním poschodí bydlili Jiskrovi. Mladý Jiskra již oběma běžel naproti; Jaroslava vzal za ruku a vedl jej do pokoje.

„Pan Jaroslav Čermák, velmi chladný člověk,“ představoval Jiskra své sestře pana Jaroslava.

„Děkuji ti, pane Jiskro, za průvodčí list,“ uklonil se Jaroslav.

„Vždyť tomu ani nevěřím, pane Čermáku,“ pouklonila se slečna Rosa, „že byste byl v skutku tak chladný, jak mi vás bratr líčí. Již vaše černé vlasy to prozrazují, a z očí vám také chladnost nekouká. Ostatně i vím, že jste básníkem, a tuť se již samo sebou rozumí, že nejste chladný.“

„V skutku, slečno,“ ujal se slova pan Ryzák, „nevím ani, zdaliž pana Čermáka kdy cos jen rozehrálo. Byť se mu i naskytlá věc sebe půvabnější, on zůstává vždy chladný a vážný.“

„Vidíte, pane Čermáku, jak vás i pan Ryzák černí,“ přejala slovo Rosa a při tom hrozila prstem Ryzákovi. „Vždyť se to ani nedá myslet — mladý člověk a býti vždy chladný jako led a vážný jako soudce v paragrafech sešedivělý. Než, odložte, pánové!“

Naši mladíci odložili, a Rosa odběhla do vedlejšího pokoje, bezpochyby, aby ještě ledacos na sobě poopravila. Zatím šel Ryzák s Jiskrou k pianu, a prohlíželi tam musikalie, a náš Jaroslav tím, že osamotněl, nabyl času k reflexi o prvním dojmu, jaký naň slečna Rosa učinila. Dojem ten byl v celku neuspokojující; neboť, ač jí osmadvacítka nebyla právě s tvářě zřejmá, slušelo jí její ouzké čelo a hrbatý nos tak, že by jí byl raději Jaroslav odpustil ještě dvě léta, kdyby dotčených prvních vad nebylo.

„Té že se já líbím?“ durdil se na sebe Jaroslav.

Rosa se ale skutečně zalíbil, může-li se vůbec koketě, jak ji Ryzák

nazval, kdo v našem smyslu líbiti. To ale je jisto, že si Rosa umínila, stůj co stůj, že všechněch prostředků, kterými jen vládne, vynaloží, aby Jaroslava sobě naklonila; dost možná, že jen také proto, aby se mohla chlubit, že svým uměním zvítězila i nad vyhlášenou chladností Jaroslava Čermáka. — Naopak Jaroslav, jakoby měl předtuchu o zámyslech slečny Rosy, umínil si, že, bude-li toho třeba, dnes a budoucně skutečně chladným bude, aneb že tam, kde slečna chladnost očekávati bude, ukáže oheň, aneb že se dělati bude naivním — zkrátka, že slečna Rosa sotva se dopátrá pravých základů jeho povahy.

Co tak Jaroslav přemýšlel, poopravovala se slečna Rosa vskutku bedlivě; za malou chvíli přišla do pokoje, kde stál Jaroslav.

„Tak sám zde stojíte, pane Čermáku?“ začala. „Proč pak se nebavíte zatím s bratrem a s panem Ryzákem?“

„Probírají se v hudebních věcech,“ poklonil se Jaroslav; „já však hudbě nerozumím.“

„Vy hudbě nerozumíte?“ divila se Rosa. „Ah, totě škoda! Já myslím, že básník musí rozumět hudbě. Avšak přec, pane Čermáku — vždyť jsem vás viděla onehdy v opeře; tuším, že to bylo před týdnem —“

„Bezpochyby včera, slečno. Avšak myslím, že je dvojí, hudbu nechat na se účinkovat, a hudbě rozumět. Tak to bývá i s básní; častokrát se velmi líbí; než kolik je čtenářů, kteří se čtením spojují i znalectví?“

„Máte pravdu, pane Čermáku,“ přisvědčila Rosa. „Než, pánové, podívejme se do zahrady; slunce jest blízko západu a příslibuje krásný večer.“

Pan Ryzák a Jiskra se přidružili k Jaroslavovi a ubírali se se slečnou Rosou do zahrady, v níž byla druhá polovice dvoru proměněna. Ostatně byla zahrada dosti prostranná, v předu akaciemi a vlaským bezem, v zadu ovocnými stromy posázena; mezi tím se vinuly záhony květin pestrě seřaděných.

Při vstoupení do zahrady se pan Ryzák a pan Jiskra od Jaroslava a Rosy poněkud oddělili, a začali samostatný hovor, jenž, jak se samo sebou rozumí, měl hudbu za hlavní předmět. A v skutku, kdo viděl dva hudebníky, poněkud nadšené naším referentským duchem, v rozmluvě, snadno si představí naše mladé dva kollegy. O jediný tón dovedou se hádat celou hodinu, a o jediný takt se dovedou seprat. A což když teprv to přijde do živého, je-li Richard Wagner skutečně genialním, čili jen talentem, tu je

difference v náhledech s to, aby rozkmořila dva hudebníky na celý život. Než, nechme se hádat pana Jiskru s Ryzákem třeba až do krve, a stopujme Jaroslava v rozmluvě se slečnou Rosou.

„Nuže, pane Čermáku,“ začala Rosa, „jak se vám líbí můj vkus v této zahradě?“

„Jest to váš vkus, slečno? Jsem s ním spokojen, až na to, že je poněkud francouzský.“

„Aj, což se vám nelíbí francouzský vkus?“ divila se Rosa. „Já myslím, že není lepšího vkusu, nežli právě francouzský.“

„Co se vkusu týče, přisvědčuji vám; ač se mi zdá, že francouzský vkus dovede dělat jen výborné lepenky, jádra ale že se v něm člověk sotva dopátrá.“

„Aj, pane básníku, což je u vás forma nepodstatnou věcí?“

„Forma, není-li formou důkladného jádra, je u mne věcí velmi nepodstatnou,“ odpověděl s úklonou Jaroslav.

„Podivní jste, vy mužští; zde theoreticky formu zavrhuje, a forma to právě bývá, jež vám mate myslí a vrhá vás k nohoum krásenek.“

„Jen duch, který se ve formě jeví, činí formu skutečně krásnou,“ namítal Jaroslav.

„Ah, prosím vás, naši mladí páni neprojevují tolik bystrozraku, aby vždycky vnikali k duchu.“

„To je ovoce francouzského vkusu.“

„Aj, ráda bych viděla váš ideál, pane Čermáku — já myslím v lásce —“ při těch slovech hodila významně po Jaroslavu okem, kterémuž pohledu on ihned porozuměl, ač se dělal, jakoby ničeho nepozoroval. „Ráda bych znala váš ideál —“ pokračovala — „který by byl zcela prázden francouzského vkusu.“

„Můj ideál uzavírá v sobě mimo jiné i prostoduchou srdečnost, a té nehoví příliš onen vámi hájený vkus. Jestli-že by ale k prostoduché srdečnosti připojil se i francouzský vkus, neměl by u mne menší ceny můj ideál. Pochybují ale velmi, že by se prostoduchost kryla dotčeným vkusem.“

„Ach, pane Čermáku, kdož by za našich dnů tak příliš se pachtil po prostoduchosti! Dobrý tón vynahradí také ledacos.“

„Bohužel! že je za našich dnů srdečná prostoduchost nedosáhlým ideálem,“ pokrčil ramenama Jaroslav. „Než jaký div,“ připojil s jakýmsi pichlavým přízvukem, „vždyť je to ovoce francouzského vkusu.“

„Aj, pane Čermáku, u vás je skutečně rozvaha v odporu s vašim mládím,“ podotýkala Rosa.

„Ostatně si nemyslete, slečno, že by snad tato rozvaha, jakou mi přisuzujete, vadila mé vřelosti. Věřte mi, že bych dovedl vroucněji milovat, nežli snad i sám Leandr.“

„Jak, pane Čermáku?“ divila se Rosa, a srdce jí poskočilo, neboť myslila, toto přirovnání že jí docela platí, a pan Čermák že již jen chce na ní vyzvědět, zdaž i ona mu chce býti Hérou. „Totě skutečně něco, čeho jsem se u vás nenadála.“ A jakoby už byla jista svým vítězstvím, umínila si, že nyní vezme chladnější tvářnost na sebe, doufajíc, tím že ještě spíše si Jaroslava upoutá.

Tak to vždy bývalo u Rosy; měl-li se k ní mladý muž poněkud ohnivě, ihned mu nastavila chladnou tvář; ale byl-li muž sám chladný, prázdnila ona všechny skřínky svých umění, jimiž se vřelosti vydobývá.

„Avšak nevím, zdali byste přestál všechny zkoušky, jakých by vám láska ukládala,“ počala již chladněji Rosa, pobídnuvši Jaroslava, aby se usadil jí naproti v altánku, kam právě došli.

„Zdaž bych přestál všechny zkoušky? Já? velmi slavně! Ale víte, co bych pak udělal?“

„Nuž?“

„Znáte Schillerovu „Rukavičku?“ tázal se Jaroslav s takovým tónem, jaký bezpečně předpokládá, že se mu přisvědčením odpoví.

„Znám. Než co dál?“ tázala se Rosa, ještě chladněji se tváříc.

„Totěž bych udělal, jako onen rytíř.“

Takového přechodu se Rosa zhrozila. A vskutku na obličejí jejím se ihned vytratila chladnost, a opět se zdálo, že celá jenjen se rozplývá.

„Aj, vy ukrutnice!“ zahrozila Rosa v důvěrném tónu.

„Ano, tak bych udělal. Svou lásku bych nikdy zkoušet nedal.“

„A, což když se dva zamilují pouhým pohledem? Jak se má jeden o lásce druhého přesvědčit, nežli zkoušením?“

„Jest-li že si to při tomto pohledu vyjednali — s pánem bohem. Mně však se zdá, že zamilování-se pouhým pohledem nese samo sebou již ubezpečení o věčné lásce.“

„Myslíte?“ pravila Rosa, jakoby mu přisvědčovala. Nyní ale vzala na se výraz v tváři, že by jej sotva lépe dovedla na divadle první milovnice vylíčiti, když chce jediným pohledem celou touhu své lásky zobrazit. „Zdaž

i vy byste byl s to, pane Čermáku, abyste jediným pohledem se zamiloval?“ tázala se Rosa, a při slovech těch upřela na Jaroslava zrak s takovým výrazem, jakým jen kdy koketerie dovedla se podívat, když právě se cítila u cíle, kde měla své triumfy slavit.

Jaroslavova rozvaha a přisuzovaná mu chladnost ztratila teď v skutku rovnováhu. Tolik ale vlády v řeči a v tváření se měl, že nedal na sobě ničeho znáti.

„Dost možná, slečno,“ prohodil zcela lhostejně, „avšak posud jsem toho na sobě nezkusil.“

„Což jste se ještě nikdy nezamiloval?“ tázala se Rosa tak pronikavě, a při tom se jí vlnila ňadra tak pobouřeně, že Jaroslavu krev až k mozku vstupovala. Avšak ani toho nejmenšího pohnutí nebylo na něm znáti.

„Neměl jsem posud času ani příležitosti,“ bylo vše, co odpověděl, a to tak chladně a s tak mechanickým přízvukem, jakoby žák ve škole odříkával „jednou jedna“.

Rosu projela tato slova jako mráz. Pomyšlení, že snad ani nejvřelejší výraz oka a tváře již není s to, aby zvítězil, bylo jí nesnesitelné. Naopak, Jaroslav se pevně držel za chladným štítem, jakoby mu něco šeptalo: Nespouštěj se svého štítu, sic se ti Rosa vysměje. A Jaroslav byl poslušný, jako žák svého učitele.

„Ráda bych vás viděla, pane Čermáku, jak byste si počíнал, kdybyste se zamiloval,“ počala Rosa opět, ale již ne tak pevným hlasem, jako mluvila dříve, neboť bylo u ní poněkud patrné vědomí o zklamaném slov nalíčení. Avšak ještě se nespouštěla naděje, že si Jaroslava pokoří.

„Jakbych si počíнал?“ tázal se Jaroslav jaksi úsměšně. „Vy, slečno, se vskutku domáháte velmi citlivých stránek. Bezpochyby, že bych sedal jako holoubek u nohou své milenky.“ To poslední pronesl Jaroslav s takovou plností citu, že Rosa zůstala celá pomatená a nevěděla ani, jak má toto vyřknutí srovnati s přízvukem jeho předešlých slov. Avšak líčenou touto vřelostí zmužilá, ustanovila se, chopiti se posledního, a, jak myslila, pro tuto chvíli i nejvydatnějšího prostředku. Rychle se vzchopila a předstoupila před samého Jaroslava.

„Nuže, a jak byste si počíнал, kdybyste se zamiloval právě teď?“

Výraz, s jakým tato slova pronesla, dodával jim zvláštního významu. Přitom vzala ale celá její postava a tvářnost takovou podobu na sebe, jakou jenom nejbystřejší a nejšťastnější napodobitel lidských tvářností by dovedl

obrazit. Stálat' celá její tvářnost na rozhraní k dvěma zcela různým přechodům tak klamně, že aťby nastoupil ten či onen přechod, o druhém by nebylo v tváři ani památky. Očekávalať Rosa od Jaroslava buď chladnou odpověď, aneb, a to bezpečněji, že se jí ihned vrhne k nohous a vyzná jí lásku. Výrazy k oběma těmto přechodům byly ještě v sobě splynulé, a teprv účinek slov Rosiných na Jaroslava měl určit, který z nich má nastoupit. Jestli že by se jí byl Jaroslav vrhnul k nohous, měla její tvářnost na se přijmouti podobu ukojené touhy, ale i zároveň uštěpačné opovrhavosti, jež se vysmívá křehkosti mužského rozmyslu. Odpověděl-li by Jaroslav chladně, byl zároveň v tváři její přechod k výrazu, jenžby ani dost málo překvapení z dotčené odpovědi v sobě nejevil, ale jenž, jakoby chladnou odpověď byl očekával, po obdržení té odpovědi by ihned na pohotově byl, zcela lhostejným věcem patřičnou tvářnost navrátiti. Tak zde stála Rosa před Jaroslavem s rukou pozdvíženou, buď aby dodala si výrazu vítězitelky, aneb — Jaroslav-li ji chladně odbude — aby zcela lhostejně si frisuru poopravila; stála zde vyzdvížená na prstech, buď aby patrnější byl rozdíl mezi její velikostí a klečícím u ní Jaroslavem, aneb — nepovede-li se jí, co zamýšlí — aby zcela lhostejně se na prstech otočila, a Jaroslava k procházení se po zahradě vybídla, dadouc mu na srozuměnou, že to právě tak příliš upřímně nemyslíla.

„Na odpověď k této otázce nyní nejsem vskutku připraven,“ odpověděl na její otázku Jaroslav, ale s tak dvojsmyslným tonem, ze byla Rosa v rozpacích, má-li si odpověď tu vykládat za sobě příznivou, aneb za přízvuk oné chladnosti, která, jak se jí zdálo, trvale a stále slovy pana Jaroslava se protkávala. Taktéž bylo i tvářením se Jaroslavovo po odpovědi zcela dvojsmyslné, tak že Rose v tváři oba přechody k rozdílným v sobě výbuchům selhaly. Ruka jí sklesla, a vyzdvížené paty opět se dotkly země. Předce však si dala výraz dětské poněkud naivnosti a tvářím smířlivého úsměvu, neboť ačkoliv ji nemálo hnětlo, že se jí pro dnešek její záměr nepodařil, předce netratila ještě pro budoucnost naděje.

„Líbí-li se vám, pane Čermáku, podíváme se trochu zas do zahrady,“ pobídla Rosa Jaroslava.

„Jsem k službám, slečno.“

Oba kráčeli po písčových cestách, skoro ani nemluvíce. Vždyť se Jaroslav beztoho divil, kterak to možná, že hned na ponejprv se slečnou

Rosou v tak živý hovor přišel, a slečna Rosa se zase divila, že přičítaná panu Čermákovi chladnost se nedala ani nejemělejšími jejími výmysly rozehrát.

Když Jaroslav s Rosou vystoupili z altánku, spatřili Ryzáka s panem Jiskrou v rychlém kroku na druhém konci zahrady, a jak se zdálo, u velmi živý hovor zabrané.

„Ty trdlo!“ doléhal pan Ryzák na Jiskru, neboť vůbec známo, že hudebník při podobných titulaturách málo kdy přichází v rozpaky — „jak jen tak můžeš mluvit? Znáš-li drnkat na piano, nenásleduje z toho, že rozuměti musíš i skladbám.“

„A ty jim asi rozumíš! Takhle udělat nějakou komposici na zouvák, to umíš — ale víc sotva,“ odmlouval pan Jiskra.

Naši dva hudebníci mluvili o polce, kterou složil pan Ryzák, a kterou mu Jiskra haněl, a víme, kterak se hudebník dopálí, jestli že se mu jeho skladba ustavičně nezbožňuje.

„Víš-li co, Jiskro, udělej ty lepší polku, a přiřkne se cena tobě. Já ale předce svou polku zašlu, a nebojím se, že ji cena mine.“

„I pro mne si ji zašli třebas na Pařížskou výstavu, tvá polka je jen slátanina.“

„A tys mezek, Jiskro!“ odbyl ho Ryzák, a zároveň se od něho odvrátil, aby se připojil k svému kolegovi Jaroslavu, jenž právě se slečnou Rosou k nim přicházel.

„Jak vidím, pane Ryzáku,“ uvítal jej Jaroslav, „scházela ti již jen rukavice, abys byl vyzval Jiskru na kordy.“

„Vždyť to šlo jen o polku!“ smál se Jiskra, popocházeje vstříc našemu průvodu.

„Tys jaksi zamyšlen, pane Čermáku,“ začal Ryzák, chtěje rozmluvu na jiný předmět obrátit.

„Snad mu již srdce začíná jinou zpívat!“ usmál se pan Jiskra jako by ve smyslu své sestry, a s panem Ryzákem již zase udobřen; neboť pračky hudebníků se leckdys končí i obejmutím.

„Jsi jaksi ztrápen,“ doléhal na Čermáka pan Ryzák, a dost možná, že onen podle toho vyhlížel, neboť poslední výstup neminul zcela, aby byl nijaké známky na jeho tváři nezůstavil.

„Prosím tě, Čermáku, netrápí tě láska?“ pokračoval ve svém tónu pan Jiskra.

„Ani nevím, zdaž bych byl schopen nějakého podobného trápení,“ prohodil zcela lhostejně Jaroslav.

„Vskutku, pane Čermáku?“ ujala se slova slečna Rosa. „Vždyť jste se předce vyznal, že jste schopen vroucně milovat.“

„Toho jsem v skutku schopen; ale ne, abych se pro lásku trápil. Ta píseň se mi zdá již tuze vetchá, aby se muž trápil pro lásku.“

„A což, pane Čermáku, kdyby se vám stala milenka nevěrnou?“ tázala se zpytavým hlasem Rosa. „Netruchlil byste?“

„Netruchlil, slečno.“

„Netruchlil? Aj, tomu je vskutku těžko uvěřit,“ pravila Rosa. „Znáte se již tak dokonale?“

„Neznám se sice ještě v každém ohledu; ale tolik vím, že sprostáctvím opovrhám. A byla-li by mi milenka nevěrná, nebylo by to ničím jiným, leč sprostáctvím, a tudíž nehodno slzí mužských,“ pronesl Jaroslav jaksi urputně, a tím i vystoupil z mezí zavedeného právě tónu. Ano slova jeho i jaksi urážlivě se zdála účinkovat na Rosu. Projel jí ale mozkiem plán, že zcela zvláštním způsobem začne s Jaroslavem. Muže ve svou síť lapit, vynutit z něho vyznání lásky, pak mu ukázat beznadějnost jeho lásky a kojit se vzdechy uraženého srdce — toť jest a bylo předmětem studií nejedná kokety.

„Podivně!“ pravila Rosa, ale tak, že se zdálo, jakoby se více vysmívala podivinství pana Čermáka, nežli aby se mu divila.

„Vždyť jsem ti řekl,“ pravil Jiskra slečně Rose, „že s ním není nic. Prosím tě, člověče,“ obrátil se k Čermákovi, „kde bereš látky k svým básním, když jevíš v řeči tak suchopárnou fantasií?“

„Aj, Jiskro, snad nechceš být také básníkem,“ usmál se Jaroslav, „že se pídíš po pramenech látky.“

„Ha, ha, Jiskra básníkem!“ smál se Ryzák, jako by mu chtěl oplatit, že před chvílí haněl jeho skladbu. „Haha! Jiskra básníkem!“ opakoval si ještě, jakoby si byl zvláště liboval v této myšlénce.

„Však bych si nedal k svým básním, kdybych jaké měl, od tebe dělat nápěvy,“ pravil jaksi sarkasticky Jiskra, a hnedle by byli naši hudebníci zase bývali v sobě.

Zatím se stmívalo, a Jaroslav upomenul Jiskru, že slíbil, že zahraje ouverturu k Tannhäuseru. Všichni vrátili se do pokoje, naši hudebníci napřed, a za nimi se ubírali Jaroslav a slečna Rosa. Když šli tito po schodech,

počal Jaroslav, ze zvyku sice, zde ale schválně počítat schody, a teď právě je počítal nahlas.

„Jeden a dvacet,“ pravil. „Ku podivu, slečno, že bývá schodů skoro všude nerovný počet.“ A to pravil s takým přízvukem, jakoby se o nejdůležitější rozhodnutí věci bylo jednalo.

„Ale, pane Čermáku, nebuďte tak vypočítavě chladným,“ kárala ho slečna Rosa. „Vždyť to mladému člověku ani nesluší. Což by to z vás byl rytíř!“ pousmála se na něho.

Jaroslav, nevěděl-li, aspoň hádal, kam to bije.

Zatím vešli do pokoje a Ryzák hrál s Jiskrou příslibenou ouverturu. Přišla večere, a po večeri se usnesli na tom, že budou hrát whist. Pan Jaroslav seděl naproti slečně Rose. Ta mezi hrou ani očí nespustila s Jaroslava, ve hře dělala chyby, či schválně, či zapomenutím, svou nohou se dotýkala nohy Jaroslavovy — zkrátka začala hrát na zamilovanou. A Jaroslav, jakoby jí rozuměl, opětoval jí její zraky, ano ještě toužebněji na ni pohlížel, nežli ona na něho, opětoval jí i její dotknutí se nohy, a Rosa počala věřit, že pan Jaroslav není tak chladný, jakým se býti zdál, a ona že mu není zcela lhostejnou; ano Jaroslav i v počítání dělal chyby, že se s ním už kollegové počali vadit, a Rosa nabývala přesvědčení, že pan Jaroslav není příliš počítavým, ba se i divila, kterak byl Jaroslav s to, aby spočítal schody, když se zde při jednoduché addicí rozmýšlí.

„Jsem roztržitý, nemějte mi za zlé,“ omlouval se Jaroslav u kollegů, když jej tito měli k větší pozornosti.

Bylo asi k desáté hodině, když se Jaroslav s Ryzákem ubírali od Jiskrů.

„Nuže, jak se ti líbila slečna Rosa?“ tázal se po cestě Jaroslava Ryzák.

„Prosím tě, dej mi s ní svatý pokoj! Mně se zdá, že jsem ji prohlídl! Ostatně nevyjedu-li jí s barvou ven, může s ní být rádná zábava.“ — Rozešli se.

Jaroslav když přišel domů, otevřel si okno, sedl si k němu, a dlouho — dlouho seděl, a velmi mnoho přemýšlel. Však také měl myšlének plnou hlavu. Ještě jednou se v myšlénkách vrátil k Jiskrovům, prožil ještě jednou dnešní večer od šesté hodiny, zobrazil si slečnu Rosu, a jakýsi vnitřní odpor kázal mu, odvrátiti se od těchto obrazů. Odvrátil se od nich, ale zase se k nim vrátil, zase je stopoval, a již se mu zdálo, že si musí vyznat, že je slečna Rosa interessantní vzdor všemu, co se mu na ní nelíbilo. V tom si zpomněl, že mu Jiskra řekl, že se Rose líbí. Zde zůstal poněkud vězet. Jest to věc

velmi přirozená, víme-li, že nejsme jisté osobě lhostejnými, že se snažíme, abychom o této nelhostejnosti se ubezpečili, a máme-li nějakých pohnutek, jež v nás budí odpor, zajisté jsme k takovým osobám smířlivějšími, nežli k jiným, jimž jsme zcela lhostejnými. S myšlénkou, že se Rose líbí, zanášel se poněkud dále, a časem jej nutila k odporu, a chvilkami zase se s odporem smířil. V tom si zpomněl na Emilii. Emilie posud byla ideálem, který si Jaroslav svou ohnivou fantasií utvořil, a k němuž neznal jiné realní části, leč jméno, které měla. Blažený jinoch, který si utvořil takový ideál; tenť se mu stane hvězdou vodící v rozhodných okamžicích, a unese jej přes suchopáry vezdejšího života, a nedá mu klesnouti v kaluže marnivých choutek! Emilie mu předstoupila před duševní zrak v celé jen možné kráse a spanilosti, a vznešený duch zářil z celé bytosti. Naproti ní se postavila Rosa co holá skutečnost, a Jaroslav se zachvěl. Nezdítký bývá příklad, že snažíce se za jakýmsi ideálem, často skutečnost o málo lepší shledáváme, nežli pravý opak toho, za čím jsme se snažili. A Jaroslava pojala jakási bázeň. Na jedné straně žena, jak si ji představil v plné dokonalosti — na druhé zchytralá ženština, již už snad svět omrzela — Jaroslav se ještě jednou zachvěl. Napadlo mu, že snad i Emilie v skutečnosti může podobna být tomu obrazu, jaký mu Rosa o sobě podala — a horký pot mu vyrážel na čele. „Ne, tak nemůže být! Domácí paní moje by mne nepodvedla. Emilie musí být taká, jak si ji zobrazuji. Zde volba není těžká. Emilii nejsem též lhostejným, a Rose? — S bohem! Roso, ty bys nebyla hodna mé první lásky.“

Jaroslav zapomněl zcela, že nezavřel okno; ulehl si a ustanovil se na tom, že co nejdříve a stůj co stůj se musí seznámit s Emilií.

III.

Večer druhého dne na to seděl Jaroslav ve svém pokoji, zabrán hluboce v myšlénky. Nescházelo mu látky k přemýšlení, jako vůbec studentu, jehož studie se zponenáhla blíží ku konci. Splítal si vínek o své budoucnosti, a Emilie co něžná květina jím se proplítala. A zajisté se živě zanášel přemýšlením o své budoucnosti, neboť i zapomněl, že oheň jeho cigarra vyhasl — a to je u kuřáka mnoho! Však nebylo malicherné to spletení, jak v ně svou budoucnost sestavil, a on se zdál být celý šťasten, když povážil, že není zevnější příčiny, která by mu sklamaním-se v jeho snech hrozila. A jakž by nebyl šťasten! Vždyť jsou to ty nejblaženější upomínky z našeho mládí, v nichž jsme se zanášeli sněním o smělých plánech; a byť se nám bylo vždycky nevyplnilo docela, co jsme v těch svých snech očekávali — předce nám zůstává upomínka na ně, a ta nám bývá milá v celé budoucnosti, ta nám bývá potěchou v našem neštěstí; a byť nás i skutečnost častokrát později nutila, abychom se usmáli těm svým plánům — předc upomínka na ně nás nikdy nerozhoří; neboť tyto myšlénky byly naše myšlénky, a mlhavý závoj, za jaký se minulost a s ní naše mládí zastírá, nám je předvádí v oslněném rouše.

Paní Naninka právě přišla domů. Vešla do Jaroslavova pokoje, aby tam snad něco pouklidila, snad i aby Jaroslavu něco pověděla.

„Kde jste chodila?“ oslovil ji Jaroslav, když se ze svých myšlének probral, a ji v pokoji zpozoroval.

„Hm!“ odpověděla paní Naninka s úsměvem, a to asi tak, jakoby mu řekla „hádejte!“

„Na Malé straně?“ tázal se Jaroslav, jako s jistotou, že ví, kde byla.

„Snad!“ pravila paní Naninka s přízvukem, jako ono „hm!“ pronesla.

„V ostruhové ulici?“ pátral Jaroslav dále.

„Bylo to tam někde!“ odpověděla s týmž přízvukem, v němž ale se i jevilo podivení, kterak Jaroslav mohl ulici, jak si myslila, uhodnout.

„Čtvrtý dům v pravo, od konce, když se jde k zámku?“ tázal se Jaroslav s jakýmsi vítězivým úsměvem.

Paní Naninka místo odpovědi vyvalila naň oči.

„A co dělá Emilie?“ ptal se Jaroslav tak, jakoby se tázal na někoho dávno známého.

„Jak? Vy to víte všechno?“ zhrozila se překvapená paní Naninka, neboť o tom nevěděla posud, co byl Jaroslavu malý August vyjevil; a žeby se byl odjinud mohl o tom dovědět, to jí ani ve snu nenapadlo. Ani nechtěla svému sluchu věřit, a pan Jaroslav jí musil ještě jednou opakovat všechny známky, jež věděl o Emiliině bytě, než se paní Naninka k víře přemluvila, že to Jaroslav skutečně již ví.

„A odkud to víte?“ ptala se, jakoby již sama tomu ráda, že jí vypravování uspořil.

„Odkud? hm! známostmi se člověk seznámí i s neznámými. Ostatně jste sama řekla, že se učí kdesi piánu.“ A v skutku byl tomu Jaroslav nemálo povděčen, že mu to v neděli paní Naninka zdělila, neboť myslil, že se od známých snadno něčeho doví o Emilii, třebaš jeho udání jen tak daleko sáhalo, že věděl, že bydlí na Malé straně. Když ale jej August ouplně s jejím bytem seznámil, pustil, jak se samo sebou rozumí, myšlenku, že se od známých teprv něčeho o ní doví, milerád mimo.

„Ku podivu!“ pravila paní Naninka. „Já říkám, učený člověk předce nemá nadarmo svou učenost.“ A při tom si s jakýmsi mateřským zatoužením zpomněla na svého Augusta, že i on snad někdy bude učeným.

„Nyní ale,“ pokračovala, „když již toho tolik víte, není příčiny, abych věci před vámi déle tajila. Ale slečinka, ta se podiví, až se doví, že znáte již její byt.“ V tom se zamlčela, pohlédla upřeně na Jaroslava, a s vnitřním uspokojením na něm utkvěla, jakoby byla vlastní jeho matkou. „Pane Jaroslave!“ počala konečně, „Emilie vás má nesmírně ráda. Prikázala mi sice, abych vám o tom ničeho nepověděla, že bych ji tím co dívku u vás snížila; ale já vím, že vy mi to odpustíte, a u ní se také z toho ospravedlním.“

„Ale to mi povězte, odkud mě Emilie zná? Vždyť se ani nepamatuji, že bych se s ní byl jen očima setkal,“ pravil Jaroslav, a z jeho řeči bylo patrné, že paní Nanince milerád odpouští za zvěst, že jej Emilie má nesmírně ráda.

„Právě jsem s ní dnes o tom mluvila. Můj bože, odkud že vás zná? Což nebydlíte u mne? A tajím já to snad před světem, že u mne bydlíte? A Emilii, té dobré duši, zdaž jsem to mohla smlčet? Znáám ji co dítě, sloužila jsem v jejich domě, a na těchto loktech jsem ji chovala. Pod mou péčí odrůstala, a já jsem byla v jejich domě tak dlouho, až jsem se provdala za nebožtíka svého muže — dej mu Pánbůh nebe! Však jsem se nerozloučila s

jejich domem navždy. Každý týden jsem je musila navštívit, a ten malinký pupínek — ta Emilka mě měla ráda, co svou matku — neboť její matku — ach to vám byla krásná paní! — její matku, jak povídám, hnedle po porodu dcerušky Pánbůh k sobě povolal. A tu vám ten malý ždibiček rostl — já tam chodila každý týden, ba i dvakrát týdně, jak jen jsem času nabyla — a nyní je z toho ždibičku už celá slečna, a tak krásná, že ani nemohu vypovědět. Já jsem jí hned v loni, když jsem vás již znala zrub na rub, o vás vypravovala, jak jste hodný, pořádný, zkrátka tolik jsem jí toho o vás povídala, že jsem se už sama bála, že je toho mnoho. Ale ona mne vždycky pobízela, abych jí jen ještě vypravovala o svém studentu, neboť tak jsem vás jmenovala; jméno vaše jsem nikdy při tom nevyzradila. A to jste ji měl vidět, jak ona poslouchala! Ba, když jsem tam někdy přišla, i společnost opustila a na mne dotírala, abych jí o vás vypravovala. Co jsem měla já dělati, když jsem ji měla tak ráda, jako vás? Ale jméno vaše jsem jí nikdy nepověděla, a ona se mne na ně také nikdy neptala. Jenom jsem vás nazývala svým studentem. Tu tam přijdu kdysi k ní — bylo to letos z jara, tak okolo svatého Jana Nepomuckého — a pomyslete si, co ona mi začne vypravovat. Pomysli si, Naninko — neboť ona mi tyká, poněvadž mne zná již co svou chůvu — pomysli si, pravila, jakého jsem dnes viděla krásného člověka! Ten tvůj student, ač ho dle podoby ještě neznám, kdyby mu byl jen z daleka podoben! A tu mi vypravuje, že jí její strýc četl nějaké verše, a ty že jí celou hlavu naplnily — neboť ona nic přede mnou netají — a o tom, co ty verše sepsal, že jí toho strýc také tolik namluvil, že ani nevěděla, kde jí hlava stojí. A tu prý jde — bylo to okolo sv. Jana — se strýcem přes most, a on jí ukazuje toho, o kterémž jí byl před chvílí tolik toho napovídal. Já jsem si jej dobře všimla, pravila ke mně, ale to mně věř, já myslila, že mne zrovna síla opustí. Krásné černé, dlouhé vlasy, zabledlý v obličejí, a tak hrdě si vykračoval, jakoby ani svět neznal; a předc se mi zdálo, že v jeho obličejí tolik dobroty spočívá, jako jí nemá ani žádný druhý člověk. To je tedy Jaroslav Čermák? táži se strýce. Ano, to je Jaroslav Čermák, odpověděl strýc. To mně vypravovala slečinka, a já jsem se při tom jen usmívala. Můj August byl se mnou, a hrál si tam s Karlem, a ani nepozoroval, o čem mluvíme. Jak ale zaslechl Jaroslav Čermák — to víte, jak ti kluci jsou — jak to zaslechl, hrál si sice dál, jakoby nic, ale při tom mluvil: „A, pan Jaroslav Čermák, toho já mám rád.“ — „Jak, ty znáš pana Čermáka?“ ptala se ho slečinka. — „He, he! jak bych ho neznal, to je náš student!“ — Tu to máte! Slečinka nevěděla, co

si má myslit. Zapýřila se až po uši, a brzy hleděla na mne, brzy na Augusta. Tedy Jaroslav Čermák je tvůj student? ptala se konečně celá pomatená, a padla mi okolo krku. A proč's mi neřekla posud jeho jméno? počala se na mne durdit. Aj, slečinko, proč jste se na ně posud neptala. Chtěla jsem vás schvalně potrestat; nyní vám je už ale August pověděl. To jste ji měl vidět — já myslila, že radostí toho mého hochu udusí. Od toho času tam musím chodit častěji, a musím jí všechno o vás vypravovat, co kdy děláte, a vůbec všechno, co o vás vím. A když již někdy nemám co povídat, doléhá na mne, abych jí znova vypravovala, a já jí častokrát tu samu věc dvakrát povídám — ale což bych já jí také mohla odepřít! Od toho času vás viděla již asi dvakrát, a čím dál, tím víc se jí líbíte. A to jste ji měl vidět, když vás viděla po druhé, jak mi to vypravovala. V neděli odpoledne — tenkrát stála celé půl dne u okna, a čekala na mne, aby mně to mohla povědět. Já tenkrát, bůh ví proč, jsem se někde zdržela, a přišla jsem k ní už hnedle večer. Jak mne s okna zahlídla, hned mi běžela na schody naproti, stiskla mi ruku, až mě zabořila, a šeptala mi tak vřele, že to podnes v uchu slyším: Naninko, já dnes zase viděla pana Čermáka, ale on mne neviděl. — A což, když jsem jí povídala, jak teď mnoho studujete, že kolikrát celé noci sedíte, tu je hned celá jako ztrápená, a sama často celou noc probdí. A tu pořád vzdychá: Kéž bych mu mohla svým bděním pomoci! A dnes, tu mě vám obejmula, neboť prý vás zas tuty dni viděla — obejmula mne, a tak mne k sobě tiskla, že se mi až dech tajil, a pak se nebožátko dalo do pláče, a pravila mi: Naninko, já mám Jaroslava nesmírně ráda. Ale ach! on mne nezná! A tu vám škytala, že jsem ji měla co těšit. Na štěstí, že při tom nebyla její tetka, sic by se chudák ani byla vyplakat nemohla.“

Jaroslav poslouchal vypravování paní Naninky, jako druhdy Desdemona poslouchala Othella, když jí líčil dobrodružství a nebezpečnoství, jakých mu bylo zakusiti. Ani oči s paní Naninky nespustil, a jeho rozvážlivá povaha jakoby rozplynula tímto vypravováním, jakoby na sních byl zavál dech jarních větríků. Mezi vypravováním se v něm dech tajil, jakoby nebyl s to, aby se z útrob jeho propracoval, a když byla vypravovatelka u konce, oddychl si, jakoby se mu byl kámen svalil se srdce. Jeho oči posud tak pevně se upíraly na ústa paní Naninky, jakoby posud vypravovala; pojednou ale se zajiskřily, jak to bývá, když se v nich ozáří rozhodnutí. On vstal rychle se stolice, a snad by byl paní Naninku samým rozčilením políbil!

„Musím se s ní seznámit co nejdřív, stůj co stůj!“ zvolal, a v celém držení těla se toto předsevzetí obráželo.

„No, no, snad tam nepoběhnete jen tak do domu. Však se dočkáte; to víte, že to takhle na vždy nezůstane. Jen sečekejte; však se toho Emilie o vás dověděla již víc, nežli vy o ní, proto ale předc jí zůstal rozum. Vidíte, pane Jaroslave, tak jste rozumný, ale někdy také jen hrr!“ kárala jej paní Naninka, a Jaroslav to také dobrosrdečně přijal; neboť se zpatoval, že v domě u slečny Emilie není ani trochu známý, a že tudíž nemůže tam jen vběhnout do domu, prvé než bude uveden.

„Ale kdo mne tam uvede a pod jakou záminkou?“ tázal se Jaroslav paní Naninky tak, že se mu tato dala až do smíchu; neboť se jí zdál jako žák, jenž se zastavil v numeraci, a neví dále, jak do toho.

„O to se nestarejte, však se vám přístup do domu zjedná. Toť víte, že nechci, abyste si zamíloval někoho, koho ani očima neznáte. Jen mi nebuďte tak příliš kvapný!“

Pan Jaroslav se usadil, zapálil si cigarro, a již ani nepromluvil. Paní Naninka mu odestlala postel, a přála mu dobrou noc.

Chod naší povídky žádá, abychom se o několik hodin nazpět vrátili, a podívali se k slečně Emilii. Dříve ale ještě, nežli u vypravování děje postoupíme, rozhlédněme se u ní, pokud nám to dovoleno, po domácnosti.

Byt zaujímá celé první poschodí a záleží ze šesti pokojů. Pokoj slečny Emilie se vyznamenává jednoduchostí a vkusem. Po obou stranách oken se z podlahy vypínají pěkné květiny v pyramidy urovnané, jež ona sama pěstuje a ošetřuje. Po stěnách rozvěšeny krásné malby, veliké zrcadlo a proti němu na plátně veliký obraz nebožky matky. Ostatní nábytek tvoří tři almary, z nichž v jedné jsou seřazené slečniny knihy, a v druhých dvou je šatstvo — mimo to pohovka, lože a několik židlí. — Otec Emiliin, p. M..., nezastává žádný veřejný úřad, žije soukromě, a je velký milovník honby. Jedinou svou dceru miluje, jako svou vlastní duši, a ošetřuje ji co své vlastní oko. Ve vychování nezanedbal ničeho, a dcera je nyní předmětem jeho nejvřelejších přání, kterak by ji za hodného muže provdal. Choť jeho, Emiliina matka, porodivši mu dcerušku brzy zemřela, a proto mu byla Emilie teď dvakrát drahou, neboť v ní viděl věrný matčin odlesk. A vskutku musila být matka velmi krásná, jak tomu podobizna její svědčí, je-li dobře trefena. Mimo to patří k rodině Emiliina tetka, která vede domácnost; ta jest asi osmatřicetiletá, a má Emilii až k smrti ráda, a nerada vidí, když tato

se před ní s něčím tají; vůbec ji jmenují slečnou, jen pan M... a Emilie ji nazývají „Máři“, a strýc právník, když je někdy navštíví, táže se po ní: co dělá sestra? Malý sedmiletý Karel je Emiliin bratranec, a pan M... jej přijal za vlastního, poněvadž mu otec, bratr pana M..., i matka záhy byli zemřeli.

Bylo odpoledne téhož dne, s kterým jsme toto oddělení začali. Emilie seděla ve svém pokoji a četla Göthova Egmonta, jest-liže se to vůbec čtením nazvat může, když jsme roztržití, a ustavičně se v jiné myšlenky zabíráme, nežli jaké nám kniha podává. Často oči odvrátila od knihy a bylo patrné, že samostatný běh myšlének celou její pozornost na se poutá. Podepřela se čelem o dlaň, jakoby ani nechtěla, aby ji cos vnějšího z jejích myšlének budilo. Často si vzdychla, a kdyby jí byl někdo na blízku býval, bylby slyšel, kterak jí srdce silněji tluče, nežli obyčejně. Pak si přejela dlaní čelo, jakoby sama se sebe chtěla setřít známky svého zamyšlení se, vstala, oddechla si z hluboka, a — jako u vytržení ještě zvolala: „Zdaž i on mne milovati může? On mne neviděl! Ale což kdyby mne byl předce viděl?“ — S těmi slovy se postavila před zrcadlo, jakoby se chtěla zpytovat, zdaž i ona svým zevnějškem je lásky hodna. Zrcadlo obrazilo krásné jako chrpa modré oko, z něhož zářila snivost první touhy. Podlouhlý obličej objevil jí ve svých tvářích svěží mladistvou červenost, kolem níž se vroubila v zponenáhlém splývání liliová bledost, co ovoce snivých myšlének, a krásný špičatý nos dodával celku půvabu a zajímavosti. Tahy v obličejí byly krásné, pravidelné. Co len bledé vlasy zvyšovaly dojem snivosti a dodávaly jí neodolatelného kouzla něžnosti a outlosti. Se zalíbením hleděla na svůj obraz Emilie, a vnitřní jakési tušení jí podávalo uspokojující odpověď: Ano, můžeš se mu líbit! Pohládila si vlasy, a pak ještě se na polo k zrcadlu obrátila, aby pozorovala svůj krásný, štíhlý zrůst a jemně dmoucí se nádra, na něž, jako na čisté jezero, již zaduli první větéřkové touhy, a budili v nich k procítění lehké vlny lásky. Obrátila se od zrcadla, a první její pohled padl na matčin obraz. Matka se zdála s žehnavým úsměvem pohlížeti na své dítě, jehož zrození svým životem zakoupila. Emilii tanul ještě před očima vlastní obraz, jak jí jej zrcadlo podalo, patřila ještě na matku, a patrná vlastní podobnost s obrazem matčiným, kterouž sice neznala, ale jejížto tváři v obraze tak často co neobyčejně krásné se byla obdivovala — tato jí napadlá podobnost tak blažené kouzlo rozlila po její tváři, že kdyby jí byl býval mladík na blízku, byl by před ní padl, a ruce k ní sepal co k madonně. „Ano, on mne

může milovat!“ zašeptala si ještě, plna vnitřního uspokojení, a opět zasedla ku knize, aby pokračovala ve čtení.

Zatím seděla Mári, tetka Emiliina, aneb jak jí vůbec říkali — slečna, o dvoje dvěře dál ve svém pokoji a šila. Obětavná láska, kterou sloužila svému bratranci, panu M..., a kteréž dala přednost před láskou manželskou, kteréž požit — ovšem před mnohými již lety — jí nic nebránilo, zdála se být obsahem jejích právě myšlének. Přišla jí na mysl Emilie se svou něžnou útluností, a pomýšlení na to si zahrávalo lehkým úsměvem kolem rtů. Předc ale se poněkud pozastavila, neboť i to jí přišlo na mysl, že se Emilie od nějakého času víc než obyčejně ve svůj pokoj uzavírá, a jí že se poněkud straní. Zavrtěla hlavou, a myslila nejinak, než že to musí mít svou příčinu. Snad že to je láska? myslila si. Ale to jí bylo nepochopitelné, neboť dobře věděla, že Emiliin otec, ucházeli-li se některý muž u něho o ruku dcery, vždycky tohoto odkázal na Emiliu se slovy: Ptejte se jí samé, zdaliž vás miluje; já své dítě neprodám; miluje-li vás, dám vám své požehnání. A i to věděla, že Emilie vždycky se otci vyznala, že jej má příliš ráda, aby již otcovský dům opustila. Otec jí nečinil nikdy námitky. Neboť, myslil si, až se ukáže pravá láska, však nebude naříkat, že musí opustit otcovský dům. Ty a podobné myšlénky nutily slečnu k nahlédnutí, že ještě sotva láska to je, která Emilii od ní vzdaluje; a předc...!

V tom někdo zaklepal na dvěře, a do pokoje vstoupila paní Naninka.

Paní Naninka byla považována co oud rodiny, a všickni ji milovali. Sám pan M... k ní mluvil jako v žertu: „No, Naninko, ještě se nebudeš vdávat? Nemáš ještě žádného ženicha? Mně se zdá, že ty čekáš předce jen na mne!“

Slečna odložila šití, vlídně uvítala paní Naninku, a pobídla ji, aby si sedla vedle ní. — Po obyčejných otázkách a odpovědích ptala se jedna druhé na domácnost, hospodářství a na podobné věci.

Paní Naninka se rozhlídla v pokoji, jakoby někoho chtěla vidět, že ale slečna pokračovala ve svých otázkách, odpovídala jí paní Naninka; za nedlouho ale opět se ohlížela, a slečna již věděla, že se ohlíží po Emilii.

„Koukáš, kde je Emilie, Naninko?“ tázala se slečna.

„Stýská se mi už po ní, ráda bych ji viděla a s ní mluvila.“

„Sedí ve svém pokoji.“

„Aj, sama?“

„I to bůh sám ví, co se to s tou holkou od nějakého času děje! Já jí

nemohu pochopit. Celý den by dřepěla jen v pokoji a nerada s kým mluvila. Na tebe se ale ptává každou chvíli, že by ráda s tebou mluvila, a že se jí po tobě stýská. Prosím tě, o čem s ní mluvíš? Ta holka je celá jako pomatená.“

„Ty božínku, o čem bych s ní mluvila, nežli o čem se mi s ní mluvit přísluší?“

„Ale já předce pozoruji, že tě od nějakého času má o mnoho radši, než kdy jindy, ač jí nikdy na lásce k tobě nescházelo. A tak jaksi tajně spolu mluvíte — nevím, Naninko, nevím! zdali jí o zcela lhostejných věcech vypravuješ. Ona je mi některou chvíli nepochopitelná. Tak ku příkladu, když jsi tady byla minulou neděli, celou noc na to ani oka nezamhouřila. Proč pak nespíš, Emilko? ptala jsem se jí. Ale ona místo odpovědi jen vzdychala, a mně se zdála jako nemocnou. Schází ti něco, Emilko? ptám se jí. Nic mi neschází, odpověděla, jen mne nech bdít. A přeléhala se strany na stranu a ustavičně si vzdychala. Já jsem se několikrát do rána probudila, ale ona stále bděla. Proč nespíš? táži se jí. Nechce se mi spát, a ráda bdím, odpověděla mi. Na to se zase za chvíli probudím, a zvídám, zdaliž spí. Ona tu prohodila, až prý sem přijde zase Naninka, že by s ní ráda mluvila. Já se jí táži, co ti chce? Nic, byla odpověď, ale mně se po ní stýská. A to máš s ní už tak několik dní. Já bych ráda věděla, co jí schází, a schází-li jí něco, proč se mi s tím nesarší? Schází-li jí snad na vyrazení? Ale vždyť nechce nikam vyjít, ba ani doma to nemiluje, má-li někdy chvíli sedět při společnosti. Prosím tě, Naninko, řekni mi upřímně, zdali ti něčeho vyjevila, co jí chybí, ač by mi to bylo divné, že by mne nechala na cosi podobného hádat.“

„To ji bezpochyby přejde,“ namítala paní Naninka, vyhýbajíc se odpovědi. „Kdožpak jí to může mít za zlé! Mladí lidé mívají časem podivné nápady, ale to časem zase přejde.“

„Nevím, nevím!“ vrtěla hlavou slečna. „Mně se té muziky zdá být už trochu mnoho. Ale kde pak ti dnes zůstal August, Naninko, že nepřišel s tebou?“

„Přijde sem hnedle za mnou; já ho ještě někam poslala, a on zůstal tudíž pozadu.“

V tom vešla Emilie do pokoje, v němž seděla paní Naninka se slečnou.

„Tys' tady, Naninko?“ přivítala tuto. „Jak se se mi po tobě stýská, co jsem tě neviděla!“

Paní Naninka se usmála, neboť věděla, že se jí stýská vlastně po někom jiném, než právě po ní, ač i to bylo k pravdě podobné.

„Aj, slečinko, jak jste vyrostla od toho času, co jsem vás neviděla!“ pravila paní Naninka žertem, aby se zdála slečně mít nějakou příčinu k úsměvu; neboť víme, že tomu teprv několik dní, co ji neviděla.

„Vid', Naninko, že jsem vyrostla!“ pravila Emilie s týmž přízvukem, jakoby na důkaz, že paní Nanince rozuměla. „To víš, já budu veliká až do stropu.“

„Ach to sotva, slečinko; neboť to by se nesměl o vás ucházet ženich prostřední velikosti,“ ujala se slova paní Naninka, a Emilie se začervenala jako růže, neboť věděla, kam paní Naninka svým čtveráctvím bije. Slečna ale toto začervenání nezpозorovala, a Emilie si položila prst na ústa, jakoby paní Nanince říci chtěla, aby ji nevyzradila.

V tom zaklepal někdo na dvéře, a když se otevřely, vkročil do pokoje malý August. Políbil oběma slečnám ruku, a ohlížel se po pokoji; patrně, že se sháněl po Karlovi.

„Karel není doma, Auguste!“ promluvila k němu Emilie, porozuměvši jeho ohlížení-se. „Ale tyť jsi dnes nastrojený, jako ženich!“ pokračovala dále. „Co pak to máš za knihu pod pažďím?“ ptala se dále, a vzala do ruky knihu, kterou August měl u sebe.

„Tu jsem dostal od pana Čermáka!“ odpověděl August, a každý se snadno domyslí, že to ona kniha, kterou byl Jaroslav Augustovi za onu zprávu o Emiliině bytu přislíbil.

„Od koho že ji máš?“ ptala se slečna Mári.

„Od pana Čermáka; toho já mám tuze rád,“ odpověděl August. Emilie při té odpovědi zbledla, jakoby ani kapky krve neměla v těle; kniha jí vypadla z ruky, a ona sotva že se na nohou udržela.

Slečně toto hnutí neušlo; dělala se ale, jakoby ničehož nebyla zpozorovala.

„Kdo je ten pan Čermák?“ tázala se dále Augusta.

„To je...“

„Zdvihni si knihu!“ velela paní Naninka Augustovi, jakoby byla přeslechla slečninu otázku, a schvalně Augusta na jiný předmět upozorniti chtíc, aby mu nezbylo času k odpovědi na otázku, kdo je pan Čermák.

Emilie, zbledla-li prvé, zapýřila se nyní až do krve, a srdce jí tlouklo hlasitě.

„Kdo pak tě to dnes česal na zad?“ tázala se Augusta zajímavým hlasem, v němž bylo patrné vnitřní pohnutí. Rozumí se, žeby tomu též byla povděčna bývala, aby se ona otázka o panu Čermákovi zamluvila, a proto se ptala na česání vlasů.

„He, pan Čermák mne dnes česal; on se také tak češe,“ odpověděl August, a Emilie honem zasebledla a honem zasčervenala, neboť se viděla v nové rozpaky zamotánu, sotva že první minuly.

„Ale kdo pak je předce ten pan Čermák?“ tázala se nyní slečna s větším jaksí důrazem, v němž sejevila i nedočkavost po odpovědi; neboť se střídání-se barev v tvářích Emiliiných hádala, že to sotva bude nadarmo.

August již otvíral ústa, aby pověděl, kdo je pan Čermák; ale v tom paní Naninka mu zahrozila prstem, velíc mu mlčeti, a sama přejala slovo:

„Což on ví, kdo je pan Čermák! Něco mu napadlo, a to víte, slečno, jak jsou děti prostořeké.“

„Ne, ne! August mi sám poví, kdo jen pan Čermák,“ doléhala slečna, přívětivě se na Augusta usmívajíc. „Vid', že mi povíš!“

„Já nevím, smímli,“ díval se August na matku.

„Ani muk!“ zakazovala tato.

„Jen sem pojď ke mně, Auguste, a povez mi to; koupím ti nový klobouček, když mi to povíš.“

To bylo pro Augusta trochu lákavé. Nový klobouček — pane! to ho lochtalo. Prosebným očkem pohleděl na matku, aby mu dovolila, dostat klobouček.

„Ani muk!“ opakovala tato ještě jednou.

„Jen mi to povez!“ doléhala slečna. „Ještě dnes budeš mít nový klobouček.“

August stál jako v ohni, a Emilie jako na trní.

„Ani nemukej!“ doléhala zase matka.

„Hezký, hedvábný klobouček ti koupím, a za něj dostaneš péro,“ loudila slečna na něm dále odpovědi.

„Nic nepovídej, já ti koupím na celé šaty!“ zvolala kvapně Emilie, neboť pozorovala, že se August vzdor matčinu zakázání má k odpovědi.

Na ta slova Emiliina se daly obě ženštiny do hlasitého smíchu, a August ovšem nemusil odpovídat. Emilie se zapýřila, jako ještě nikdy, neboť ihned poznala, že se prozradila.

„Odtud tedy věje vítr!“ počala Emiliina tetka s káravým úsměvem.

„Ty, ty! Já tedy musím být poslední, která o tom zví. Tedy pan Čermák? No, aspoň vím teď, kým tě mám těšit, až se ti opět zachce probdít noc,“ pokračovala; avšak v hlase jejím se více jevila přívětivá srdečnost, nežli nějaká důtka.

Emilie vidouc, že už není platno zapírat, přiskočila k tetce, políbila ji vroucně a pravila uzardívajíc se ještě: „Již odpusť; však se již před tebou s ničím tajit nebudu.“

Na to zase odskočila, vzala paní Naninku za ruku a pravila k ní: „Pojď se mnou do mého pokoje, Naninko! ukážu ti nový klobouk, jaký mi tatínek koupil,“ a vedla paní Naninku za sebou.

V pokoji ale objala paní Naninku, dala se do pláče a vyznala jí, jak má Jaroslava ráda — jak to již od paní Naninky svrchu jsme se dověděli. Pláčem si Emilie ulehčila.

„Šlakovité děvče!“ mluvila k sobě slečna, když Emilie odváděla paní Naninku do svého pokoje. „Nebude prý se mi s ničím tajit, a již se mne zase straní. Ale což! mládež k sobě nikdy zcela nepřikováš!“

IV.

Známost Jaroslavova se slečnou Rosou, ač mu Emilie vězela v srdci, třebaž ji byl ještě neznal, nabývala nyní barvitého tvaru. Často navštěvoval Jiskru, neboť s ním studoval společně ke zkouškám; zůstával tem obyčejně do večera, a večer nesměl u něho při večeři scházet. Slečně Rose se skutečně Jaroslav líbil; při večeři výhradně s ní se bavil, a po večeři hrával s ní whist. Rosa neopominula nikdy při hře, dát mu svou náklonnost na jevo, a Jaroslav nic neváhal, uznati ji za interessantní — třebaž jen proto, že byla koketou. Ostatně její rozmluva svědčila o vzdělanosti a o neobyčejné zběhlosti v knihách, a Jaroslavu nebyl hovor tohoto druhu nevíтанý. Vzдор tomu všemu choval se k ní Jaroslav jen úsečně, lhostejně, ba chladně. Byť jej i byla často na chvíli z rovnováhy přivedla, předce vždycky, když se domů vracel, myslil na Emilii, před usnutím platily výhradně jí jeho myšlénky, a studoval-li ještě doma do noci, a časem-li se od knihy odvrátil, byla jen Emilie předmětem jeho myšlének, jižto viděl se svou budoucností nerozdvojitelnou. Zpomněl-li si při tom na Rosu, učinil to vždycky jen s jakýmsi nepochopitelným odporem; někdy ale, ač mu byla jasná její povaha, předce se rozmyšlel, zda-li jí neubližuje, pak-li že ji bez milosti odsuzuje. A ač se při takovémto sebe zkoumání opět od ní odvrátil, předce, když zase druhého dne se octnul u Jiskru u večere a slečna Rosa nebyla právě v pokoji, ihned se po ní ohlížel, a nemohl si upřít, že mu bez ní jaksi teskno, či že si žádal rozmluvy s ní, či že ještě z jiného ohledu, který on sám si vysvětliti nevěděl.

K svému rozmrzení pozorovala slečna Rosa, že prostředky, jichž až posud užila k svým zámyslům, nejvíce selhávaly, a již se i časem bála, že se tyto její zámysly o Jaroslavovu povahu zcela rozrazí. A Jaroslav se jí jevil každý den co týž, jaký byl včera — vždycky rozmyslný a chladný, a byť se i u vnitř nějaké hnutí v něm bylo dalo, nikdo to na jeho tváři nezporoval, a tudíž ani slečna Rosa. Ale tato právě zdánlivá nezměnnost Jaroslavova dráždila slečnu Rosu k novým vynálezům, a že ženština, zvláště pak ženština, jako byla Rosa, nikdy se na výmyslech nevyčerpala, vůbec známo. I vzala outočistě k zcela zvláštním prostředkům, o jakých se bezpečně domnívala, že se s účelem neminou. Pomyslila si, že Jaroslava

rozdráždí vypravováním o zbožňovatelích, jakých již byla měla, o partiích, jakých se jí mohlo dostat, kdyby jen byla chtěla, a o kráse a vysokém postavení těch, kteří se jí klonili, a o podobných věcech. Kdyby byla Jaroslavu povídala, že ještě neví, co to první láska, to — a o tom dobře věděla — byloby k pravdě nepodobno, a tím méně záhodno, aby tomu Jaroslav uvěřil. A při podobném líčení ani nezapírala svou koketnost, vědouc, že tím bezpečněji dosáhne, čeho se jí chce. A vskutku vypravovala Jaroslavovi, šli-li někdy před večerí do zahrady, historie, jimžto Jaroslav nemálo se divil. Tu jmenovala jistého mladíka, vznešeného rodem i krásou, který, jsa již asi tři léta v jistém klášteře, k vůli ní, když ji uviděl, z kláštera vystoupil; vypravovala dále, že si přes ulici naproti jejím oknům najal byt, kterak ji za večera opěval při gitare, kterak a mnoho-li jí básní zasýlal, jimiž ji zbožňoval, a jak se konečně, když se přesvědčil o beznadějnosti své lásky, stal missionářem a že žije teď v Americe. Jindy zas vypravovala, kterak se jeden ruský kníže ucházel o její ruku, ona ale že jej odmrštila, a podobných historií o své lásce uvedla řadu, až i došla na zbožňovatele, kteří ještě letos se o její přízeň ucházeli, všichni ale že s nepořízenou odesli. Konečně jmenovala ještě jistého doktora Ráska, který až posud ji trápí ucházením se o její ruku. Jaroslav se divil, kterak dívka, jako Rosa, na které předce nic zvláštního co do krásy neseznal, mohla mít tolik ctitelů; ano již počal se sám přemlouvat, že na slečně Rose skutečně něco musí být, co je milování hodno, a myslil si, že snad jen on je tak zaslepený, že těchto předností až posud si nepovšimnul. Vypravování Rosina se končila obyčejně tím, ona že si jen žádá pevný charakter, ne ohnivý, ano spíše chladný, a takový že, jak se jí zdá, poznala teprv jeden, k tomu že se cítí nakloněnu, k ostatním mužům že je zcela lhostejna — ano že je i nenávidí. Pan Jaroslav patrné cítil, že mu Rosa dělá kompliment, neboť že tímto chladným, rozvázným nemyslila nikoho jiného leč jeho, mohl si na prstech vypočítat. A Rosa také tento závěrek svého vypravování provázela takovým milostným pohledem na Jaroslava, že by byl musel tento být velmi neobeznalý, aby byl neuhodl, komu ten pohled platí. Vypravování Rosina neminula ucho Jaroslavovo beze všeho účinku, ač účinek nebyl takový, jaký Rosa očekávala. Předce však jednou, když se s ním slečna Rosa opět škádlila o francouzský vkus, a on jí, jako poprvé, odporoval, zdvihl se brzy od stolu, předstíraje, že mu není dobře, kvapil domů a místo studování chytil Machata a počal se učit frančtině. Neboť za rozmluvy s Rosou na důkaz svého hlavního odporu k

francouzskému vkusu jí pověděl, že on ani sám francouzsky mluvit neumí a uměti nechce. To bylo slečně Rose něco neslýchaného, avšak předce vítaného, poněvadž se jí namítna příležitost, se svým bratrem mluvit po francouzsku, a tím pana Čermáka poškádlit; ano ona schválně mluvila o panu Čermákovi, a to jej tím více dráždilo, že nevěděl, co. Asi do půl noci bděl nad Machatem, pak ale, když se v něm zase jeho rozvaha ozvala, praštil jím do kouta, a pokračoval ve svém studování ke zkoušce.

Mezi tím uplynulo asi čtrnáct dní a změny, které se s Jaroslavem zatím udály, jsme stručně vylíčili. Poněkud pevněji zachytíme běh naší povídky až dnes, neboť dnes právě vzal tento běh znamenitý obrat.

Chýlilo se k večeru. Pan Jaroslav přišel dnes k Jiskrovi o něco později, nežli obyčejně. Vešel do pokoje, pana Jiskru tam nenašel. Na stole ležel lístek; Jaroslav jej vzal do ruky a četl: „Šel jsem dnes do divadla; Ryzák je se mnou. O půl jedenácté přijdeme do hostince k P... čekej tam na nás. Sestra je trochu nemocna. Jiskra.“

Jaroslav odložil lístek, stál chvíli tiše, jakoby o něčem přemítal, co mu v lístku bylo trochu nápadné, pak šel ze dveří a kráčel zrovna nahoru do slečnina pokoje.

Když Jaroslav vešel, seděla slečna Rosa na pohovce, majíc čelo podepřeno o dlaň. Když ji Jaroslav pozdravil, zdvihla hlavu, pohlédla naň, usmála se a opět podepřela čelo o ruku. Úsměv její byl více bolestný, nežli objevem vnitřní radosti, a nesl na sobě ráz tělesní slabosti.

„Probůh, slečno, co je vám?“ ptal se Jaroslav.

Rosa místo odpovědi opět pozvedla hlavu, a jako předtím se podívala na Jaroslava — avšak bez úsměvu. Hleděla na Jaroslava, hleděla ustavičně, jakoby mu říci chtěla, aby si vyčetl z jejího pohledu odpověď. A jistě hleděla na Jaroslava tak nezměnně stejně, že tohoto až hrůza obešla. Přikročil blíže k ní, pojal ji za ruku a jaksi soucitně se jí tázal:

„Smím zvědět, co vám chybí, slečno?“

„Jste lékařem, pane Čermáku?“ odpověděla Rosa s tímtéž pohledem, a hlas její byl temný, jako po duševním unavení.

Jaroslav pustil její ruku, ona opět podepřela o ni čelo a zdálo se, že se opět obírá se svou bolestí. Jaroslav nevěděl, má-li opustiti pokoj, aneb-li má zůstat; stál ale na tom samém místě, jako přikovaný a upřeně hleděl na Rosu.

„To snad předce není přetváření?“ pravil sám k sobě.

Slečna Rosa, jakoby rozuměla jeho myšlénkám, zavrtěla hlavou a měkkým, jaksi elegickým hlasem mluvila:

„Sie gagten mir, er spielt ja nur,
er liebt dich nicht — — —“

Zamlčela se, přejela si rukou čelo, pozdvihla hlavu a rozhlédla se vůkol, jakoby se probouzela ze sna. Pak opět, ale již jako procitlým hlasem, pokračovala: „Je mi teskno — hlava mne bolí — všechno mne bolí — jsem slabá. Až, vy jste zde, pane Čermáku?“

Jaroslava při tomto oslovení jakoby projel mráz; sotva že se držel na nohou.

„Viděla jste snad dříve ve mně někoho jiného?“ tázal se pevným hlasem, jakoby jím chtěl vnitřní stav její proskoumat.

Rosa vzala na se opět onu žalostnou tvář a pravila dále: „Ach ovšem, někoho jiného; viděla jsem svého přítele — svého bratra — ba viděla jsem více — viděla jsem svého — vše marno; jsem osamělá, jako sirotek.“

„Slečno, kdo vám to praví, že jste osamělá?“ tázal se Jaroslav celý udivený. „Nejsem zde já?“

„Vy jste zde? Nejsem samotná? Jste vy mým přítelem? jste snad — —“

„Slečno!“ pravil Jaroslav s rostoucím podivením, a vzal ji za ruku.

Tato pohledla naň tak milostivým pohledem, že Jaroslavu zmizel poslední mráček nejistoty, zdaliž se slečna Rosa přetvařovala.

„Jste mým přítelem? Nuže, ukažte se mi přítelem. Vezměte nůž, a probodněte mi srdce. Já vám budu po smrti vděčna.“

Jaroslav chtěl volat o pomoc, ale hlas mu selhal, a on celý unavený sklesl na blízkou židli.

„Divíte se mému požádání?“ pravila Rosa. — „O, splňte je; od vás je mileráda přijmu. Váháte? Bázlivče! Probodněte mi srdce, které vám —“

Nedomluvila. Jaroslav si zakryl oči, a hluboce si vzdychl. Zdálo se, že tají slzu.

„Nuže, tedy jsem osamělá, a nemám nikoho, kdoby se mne zastal,“ pravila hlasem patrně umdleným.

Jaroslav se vzhopil, pojal ji prudce za ruku a zvolal: „Slečno, je vám třeba zastání?“

„Vy jste mi nesplnil mou první prosbu; vy nesplníte to, co je těžší, nežli mne usmrtili!“

„Potřebujete zastání?“ tázal se Jaroslav s rostoucí nedočkavostí.

„Mne může zastat jenom ten, kdo je mi víc než přítelem.“

„Potřebujete zastání?“

„Nabídnout se, není ještě zastat.“

„Potřebujete zastání?“ tázal se Jaroslav již pobouřen, a oči jeho jiskřily.

„Nuže, já se vás zastanu.“

„Vy? Tedy nejsem osamělá?“

„Ale, kdož vám praví, že jste osamělá? Já se vás zastanu.“ Jaroslav cítil v srdci zároveň, že je překonán. „A kdyby to bylo proti mému vlastnímu otci, já se vás zastanu.“

„Nuže, já vaše nabídnutí přijímám.“ Slečna Rosa vstala, a okamžikem zmizely s obličejů jejího všechny stopy dřívější slabosti. Její celá postava, jakoby znova byla obživla, zpřímila se, oči se jí zaleskly. Vzala Jaroslava za ruku a pravila:

„Slyšte tedy. O doktoru Ráskovi jsem vám nedávno povídala, že mne svou láskou pronásleduje. Dnes mi psal, že se dověděl o vašich večerních návštěvách našeho domu, a že jsou mu podezřelé. Já doktora Ráska nenávidím z celého srdce; chci se ho zprostit, a na vás tedy jest, abyste tu službu vykonal. Zejtra donesete k němu ode mne list, a já jsem pak šťastná. Tedy se rozhodněte.“

Jaroslavu se dmula mocně nádra, zmocnila se v něm žádost, očistiti svou čest, kterou doktor Rásek má v podezření, zmohla se v něm i žárlivost a bůh sám ví, co všechno ještě. On se vrhl slečně Rose k nohům, a zvolal: „Slečno, já vás nevyřlovně miluji; vykonám vše, čeho si žádáte.“

Rosa si zastřela oči, přistoupila k oknu a z hluboka si oddechla. „Jaroslave, nejsem s to, abych dále mluvila; jsem pobouřena. Opusťte můj pokoj; zejtra přijďte pro list.“

Jaroslav vstal, uchopil ji za ruku, políbil ji a odkvapil z pokoje a z domu na ulici, a šel rovnou cestou do hostince k P... V hostinci si zasedl do kouta, dal si nalít a ustanovil se na tom, že zde počká, až přijde Jiskra s Ryzákem z divadla. Mezi tím mu tanul ještě živě na myslí výstup se slečnou Rosou, a něco mu uvnitř se zdálo vytýkat, že se svým vyznáním se přenáhlil. „Proč Rosa doktora Ráska nenávidí?“ přemítal. Neboť se mu zdálo, že člověk člověka nemůže nenávidět, leč by jej byl dříve miloval. „Koho jsem miloval,“ filosofoval, „toho mohu i nenávidět; ostatní lidé jsou mi lhostejni.“

Mezi tím si povšimnul dvou blíže něho sedících hostů, z kterýchž jeden byl již poněkud podnapilý, a druhý tomuto svědčil. Jak se zdálo, byli to lokajové. — Mimo tyto dva a Jaroslava neseděl v tomto zákoutí hostince nikdo, a Jaroslav tudíž mohl dobře slyšet jejich hovor.

„To mi věř, Beneši,“ mluvil právě ten, jenž byl podnapilý. „To mi věř, já jsem ostuda člověk. Ty sedíš tuhle a já zde. Já to povídám před tebou. Já mám divnou náuru. Když mne někdo dopálí, já se z hospody nehnu — a kdyby mi hlavu utrl, to mi věř.“

„To věřím!“ přisvědčoval druhý.

„Bůh mne trestej, já mám divnou náuru. Ale hlavu mi utrhnout, já se nehnu. Vidíš, Beneši, já jsem hloupý, sprostý; tys více chodil do školy, než já — a jsi také chytrý, šikovný. Ale to říkám, ať jsem opilý nebo střízlivý, já jsem nanicovatý člověk. Já za sebe nemohu, a svět probodnout — to je mi jen o vůli. Bůh mne trestej, já nechci. Já myslím, aby bylo všechno v pořádku. Ale ty to již víš, co dál chci povídat, neboť jsi chodil déle do školy. Dál už nepotřebuji povídat, co chci říci, ty už to víš, že ne?“

„Vím, bratře, vím.“

„No tedy vidíš. Já si nemohu pomoci. Já co na srdci, to na jazyku. A žádnému nic dlužen — to je pravda. He, sklepníku, je to pravda?“

Ohlídl se po sklepníkovi, a že tento právě nebyl při ruce, aby mu přisvědčil, pokračoval dále: „Že jsem já rád mezi lidmi — což komu po tom? Kdybych se byl narodil jinak, byl bych jiný. Ale jak jsem se narodil, tak to mám a to mi nikdo nevymaže. A chce-li si pan doktor Rásek ze mne dělat kašpary, musí časně ráno vstát. Mluvím, pravdu, Beneši?“

„Mluvíš, mluvíš.“

„To já vím. Ale to vím také, že když ta svatba za dvě neděle bude, totiž když se pan doktor se slečnou Jiskrovou ožení — to vím, že mi bude stejně. Ale, pij, Beneši. Svět nekoupím ani neprodám, ale pivo koupím a zaplatím. Až vypijem, půjdeme domů. Neboť já jsem ostuda člověk, a když se dopálím, nehnu se.“

Jaroslavu bylo divno okolo srdce, když zaslechl jméno slečny Jiskrové se jmenem pana doktora, a to ještě k tomu, že za dvě neděle bude svatba. Avšak z počátku si myslil, že vypravovatel snad jenom rozehráním své fantazie o svatbu zavadil. Ale přece mu to vrtalo hlavou, kterak podobný člověk o tomto poměru by něco mohl si vymyslet, kdyby to nemělo podstatného základu. V tom něco musí být! myslil si. Ale jak se od lokajů

něco víc o tom dovědět? Zasednout si s nimi za jeden stůl — to se mu nezdálo, a přece uznal za potřebné, chce-li vědět víc, že se s nimi musí dát do řeči. Chvilí ještě seděl a poslouchal, možná-li z vypravování opilého a z přísvědčování Benešova něčeho ulovit. Ale onen jenom ustavičně jistil, že, dopálí-li se, z hospody se nehne, a kdyby mu třeba hlavu utrhl — že ne, a že je ostuda člověk, jenž má nanicovatou náuru a Beneš mu na to svědčil. Jaroslav čekal dlouho, zdali ještě o doktora Ráska zavadí, ale nadarmo. Tu se zdvihl Beneš, jak jej jeho kumpán nazýval, a šel ven; Jaroslav šel za ním.

„Dovolte, pane, znáte doktora Ráska?“ tázal se Jaroslav.

„Znám, pane,“ odpověděl oslovený. „Můj soudruh je jeho lokajem.“

„Nevíte snad nic zevrubnějšího o jeho svatbě se slečnou Jiskrovou?“

Beneš se podíval nedůvěřivě na Jaroslava, jako by se ho tázal, k čemu on to potřebuje vědět? Avšak Jaroslav tak lhostejně se mu díval do očí, že tomuto zmizela všechna nedůvěřivost.

„Vždyť to není žádné tajemství, pane, že si chce vzít slečna Rosa pana doktora,“ pravil posléze.

„Jak? slečna Rosa si chce vzít pana doktora? Totě divné. Ha, ha! snad si chce vzít pan doktor slečnu Rosu?“

„Mohlo by se tak říkat; jen že se mi zdá, že, jak mě můj kumpán ubezpečoval, slečna Jiskrová víc stojí o pana doktora, nežli pan doktor o ni. Aspoň to zakázal pan doktor mému kamarádovi, aby od slečny Rosy, potkali ho někde, žádný list nepřijímal, jenž by svědčil panu doktorovi.“

„Nosil dříve od ní listy?“

„Slečna Jiskrová mu vždycky udala, kde ji potká, a dadouc mu na zpropitnou, vždycky doručila mu list. Proto má dnes můj kamarád zlost, že jej pan doktor připravil o výdělek.“

„Nosil váš kamarád také listy od pana doktora?“

„Pan doktor dříve chodil k slečně sám, pak jí poslal jeden list, a od toho času žádný. Slečna ale každý den skoro obeslala si jeho lokaje, aby dodal panu doktoru list.“

„A za dvě neděle bude svatba?“

„Sotva. To si jen myslí můj kumpán, když už žádné listy nenosí.“

„S bohem, pane!“

„Služebník.“

Jaroslav se vrátil do hostince, zasedl si do svého kouta, a za chvíli přišel

i Beneš, aby znova svědčil svému soudruhovi. Tento zatím zaplatil a vybízel Beneše k odchodu.

„Že ne? Beneši?“ mluvil k tomuto. „Já jsem všude akkorát. Žádnému nic dlužen. He, sklepníku, je to pravda?“

„Pravda, pravda!“ svědčil sklepník, jenž byl právě na blízku.

A Beneš vzal svého soudruha pod paždím, a tento se kolíbal po jeho straně z hostince.

Jaroslav si zapálil cigarro, podepřel hlavu o dlaň, a nevšímaje si nikoho vůkol, vypouštěl dým v silných kotoučích a sledoval zrakem každý kotouč, až tento zmizel. Pak odundal ruku od čela a klepal prsty o sklenici, jakoby nápodobil tambora. Hlavu měl Jaroslav tak naplněnou myšlénkami, že se mu div nerozskočila. Co zde uslyšel o Rose od sloužícího, tak divně se shodovalo s dnešní jeho zkušeností, že mu bylo těžko, dopátrati se pravého konce. Ne, to předce nemohlo být, aby dnes, aspoň jen dnes, se byla Rosa přetvářila. Tolik přetvářenosti aby mohl mít člověk do sebe — ne, tomu nemohl ani uvěřit. Ale což, kdyby předce? V tom si zase zpomněl na Emilii a krev se mu tak srazila k srdci, že zbledl jako smrt. Počal proklínat svou váhavost, která, jak si myslel, je jedinou příčinou, že ještě Emilii ani nezná, a že věci dnes vzaly dotčený obrat. Klel i dnešnímu dni, že šel k Jiskrovi, ba že vůbec s Jiskrou se kdy seznámil. Ale což tu dělat? Slečně Rose se sám nabídl se svým se o ni zastáním, zastávalť i sama sebe — ne, krok nazpět udělat, není více možná. Jestli že ale on samolibě uvázl v síti, kterou mu slečna Jiskrová kladla, pakli že snad se stal předmětem jejích choutek — na to myslit, zdálo se mu, že již ani mohutnost jeho myslící nestačí. Proběhl si v myšlénkách ještě jednou až do podrobností známost svou se slečnou Rosou; nikde neshledal v ní něco přirozeného, všude viděl samou přetvářku, jen holé škrabošky; a dnešní výstup měl převážit všechnu tu nedůvěru, kterou po celý čas k ní choval? Zase se v něm zmáhala stará hrdost, on slečnou Rosou povrhla; ale zároveň musil povrhovat sám sebou, neboť klečel před tou, již právě za nehodnou svých myšlének, a tím méně jakési lásky uznal. Ale kdyby tomu tak bylo, jak se obával, že se stal lahůdkou slečniným choutkám — hlava mu šla kolem, když si na to zpomněl. Zase neviděl v Rose nic jiného, leč prohnanou koketu. — A Emilie? Při zpomnutí si na ni uhodil se do čela, že se mu až v očích zajiskřilo.

V tom se strhl u něho hlasitý smích. Jaroslav sebou trhl, jakoby byl vybouřen ze sna, podíval se tam, odkud smích uslyšel, a viděl u sebe Jiskru

s Ryzákem, kteří s několika ještě kollegy právě přišli z divadla. Jaroslav ani nechtěl věřit, že už je po desáté hodině, tak čerstva mu uplynula chvíle, co zde sedel.

„Ha, ha! Čermák si křeše o čelo pěští; to mu asi z hlavy zasršejí poetické jiskry!“ smál se Jiskra.

Jaroslav se všemožně tvářil, aby neprojevil svůj vnitřní stav; hleděl si dát tvářnost zcela lhostejnou, a Jiskrovým slovům se poněkud usmál, jen aby nikdo neuhodl jeho barvu.

„Aj, Čermáku!“ volal jiný z příšlých, „snad jsi nemyslí, že se ti udělal z hlavy turecký buben?“

„Tak zle to nebylo; neboť se mi zdá, že mám svou mozkovici jen lidskou koží potaženou,“ přijal s úsměvem Jaroslav oslovení; ale jak trpce mu bylo, urovnati své myšlenky v tato slova, věděl on sám nejlépe.

„Nu, a jak se hrálo v divadle?“ obrátil řeč Jaroslav.

„Kapitálně!“ pravil Ryzák.

„To vím! Nejkapitálněji hrál Ryzák sám,“ smál se Jiskra.

„Prosím tě, Ryzáku, víš-li pak, co se hrálo?“ smál se jiný.

„Jak pak by nevěděl!“ smál se zase Jiskra. „Vždyť té brunetce předce nevykládal něco jiného, než co se hrálo na jevišti.“

„Prosím tě, Ryzák byl v Jiříkově vidění,“ pravil třetí. „On viděl jenom svou brunetku, a zdálo se mu o dvaceti tisících.“

„Nechte vy si svého smíchu,“ odpíral Ryzák. „Brunetka vám nic neudělala, a má-li ona dvacet tisíc, není jí to na vadu.“

„Ha, ha!“ smáli se všichni. „Ryzák se jí zastává. Bratříčku, snad tě neokoukala?“

Jaroslav poslouchal tento rozhovor, jakoby přicházel z jiného světa. Těkává mysl mladická se zde hravě dotýkala strun, jež jemu již v plných, i v blahých i trpkých akordech zazněly. Zpomněl si, že i on se podobným výstupům smával; a už chtěl zase pronésti své jindy oblíbené: „Jen to nemohu pochopit, kterak se člověk může zamilovat!“, ale slova tato, jakoby mu ze služby byla vypověděla. Ačkoliv to jindy nemyslí do opravdy, když je pronášel, předce je nyní ani žertem nemohl vyslovit. Avšak nutil se, co jen síly měl, aby se vpravil do tónu svých kollegů.

„Ale, o jaké pak to brunetce mluvíte?“ tázal se konečně Jaroslav.

„Víš, je to ta, kterou jsme tenkrát potkali na baštách — v těch zelených šatech,“ odpověděl mu Ryzák.

„A, to baštonské dočko!“ usmál se Jaroslav.

„Směj se mi i ty!“ káral ho žertem Ryzák. „Však mi předce před ní nespádl klobouk, jako tobě před slečnou Langovou.“

„Ha, ha! Jaroslavovi spadl před slečnou Langovou klobouk?“ smáli se všichni.

„Ano, a to vám byla švanda!“ ujal se slova Ryzák, povděčen tomu, že se škádlení soudruhů s něho smeklo a na Jaroslava zamířilo. A nyní vypravoval o nešťastném smeknutí Jaroslavově.

Vypravování jeho provázel všeobecný smích.

Jaroslav se sice z počátku durdil, ale pak se smál i s ostatními; neboť věděl, že se dříve vtipkování svých soudruhů nezbaví.

Hovor našich kolegů měl nyní na sobě ráz obyčejných studentských rozmluv. Filosofovali, smáli se, začali o zkouškách, atd.

Jaroslav již ani neslyšel, o čem společně mluví. Seděl zamyšlený, a oči zcela bezvýznamně upřel na jeden klobouk, a mnohý by mohl myslit, že snad zpytuje, může-li klobouk též s hřebíku spadnout. — Ostatně jeho myšlénky těkaly brzy u Jiskrů, brzy stál před doktorem Ráskem, brzy zase byl v Ostruhové ulici, a když se podíval na své kollegy, viděl, že je v hostinci u P...

„Ale, Čermáku, tyť zde sedíš, jako pták v kleci,“ začal Jiskra, jenž jej po delší čas pozoroval. „Nechytil jsi se někde?“

„Nevím kde!“ odpověděl Jaroslav.

„Mluvil jsi se sestrou? Jak jí bylo?“ ptal se dále Jiskra.

„Byla trochu přepadlá; po příčině jsem se jí netázal,“ odpověděl Jaroslav, ale při tom se ani nepodíval na Jiskru, nýbrž upřel zraky o stůl, jako by chtěl říci, že mu další otázky jsou obtížné.

Jiskra se od něho odvrátil, a naslouchal hovoru svých ostatních soudruhů; Jaroslav zde ale seděl jako na trní. Všechno se mu v mozku pletlo, nikde se nemohl dopátrat níti, nevěděl, kde je začátek, a nevěděl, kde je konec — už se sám litoval. „Taková je tedy první láska?“

Soudruhové byli zabráněni v živý hovor, Jaroslav ani skoro nevěda, co činí, zdvihl se, vzal klobouk, šel stranou, zaplatil sklepníkovi, a ani nedav „s bohem!“ odešel z hostince nepozorován.

Za hodnou teprv chvíli Ryzák spozoroval, že tu Jaroslava není. „Kde je Čermák?“ tázal se ostatních.

„Nevím!“ odpovídal Jiskra, a ostatní totéž udiveně pronášeli: „Nevím!“

„Snad je venku,“ pravil Jiskra.

„Podívám se,“ odpověděl Ryzák a šel ven; brzy se vrátil a řekl: „Jaroslav tam není.“

„Sklepníku, odešel již ten pán, jenž zde seděl v koutě?“ tázal se Jiskra sklepníka, zavolav ho.

„Ten pán již platil a odešel,“ odpověděl sklepník.

„Podivno!“ dívali se jeden na druhého.

„Nevím; něco v tom musí být. Tak ještě se nikdy Čermák s námi nerozešel,“ mluvil posléze Ryzák.

„Já tomu nerozumím,“ divil se ještě Jiskra.

„Něco mu vrtá v hlavě, s čím se nám nechce svěřit,“ pravil jiný.

„Dovíme se to,“ pravil Ryzák.

Zaplatili a odešli z hostince, hrubě ani nemluvíce. Každý si myslil, co se asi Čermákovi stalo, a ku podivu! Jiskra se s Ryzákem nehádali o hudbu.

V.

Podívejme se zas trochu k Čermákovi, a vizme, co dělají naši staří známí. Pan Jaroslav se češe; jest právě ráno, a on si naříká, že ho bolí hlava. Paní Naninka uklízí, a vyčítá mu, že to odtud, že včera přišel pozdě domů a že se tudíž málo vyspal. Jaroslav ale namítá, že je nevyspání zvyklý, a ten trošek piva že mu také neuškodil.

Paní Naninka se již po delší čas naň dívala a bylo jí podivné, že se tak dlouho češe.

„Proč se tak bedlivě češe?“ myslila si paní Naninka. „Vždyť si jindy vlasy hodí jen sotva do zadu, a pak se po celý den o ně stará jako o sirotky. Což snad již ví, že má dnes být uveden u Emilie? Nevím! Ale což! Učení lidé vědí všechno o mnoho dříve, nežli sprostý člověk.“

Jaroslav se díval do zrcadla, brzy se mu zdál ten vlas trochu křivý, brzy zase onen na nepravém místě.

„Pane Jaroslave, vyť se dnes strojíte jako ženich,“ začala nahlas paní Naninka. „Jestli pak ale víte, že dnes máte uvidět Emilii?“ tázala se dále.

„Jak? Co? Já? Emilii?“ vyvalil oči pan Čermák.

„Nu což? Nepřál jste si to onehdy? Vždyť byste tam byl snad rovnou cestou běžel do domu. Dnes tam budete uveden.“

„Dnes? Já? ne! nikdy! dnes ne!“

„Co? vy že nechcete? Tu to máme. Tedy je dobře. Já vám ale nepovím již nic více,“ nabírala ho paní Naninka.

„Jen se nemrzte,“ počal ji chlácholit Čermák, vida, že jej dnes odbývá jaksí zkrátka. „Nemrzte se, ale jen dnes ne.“

„Dnes tam musíte jít.“

„Žádala si toho Emilie?“

„Ale, jak vám taková věc může přijít na mysl! Snad ještě nechcete, aby si Emilie pro vás přišla! To by bylo hezky! Emilie o tom ani neví a nesmí vědět.“

„A kdo mne tam uvede?“

„Prozatím nikdo. Uvedete se tam sám.“

„Jak? Já sám? To jsem mohl už dávno udělat.“

„Nu, a protože jste to již dávno neudělal, uděláte to dnes. Jen jděte do

domu k panu M... do prvního poschodí a zazvoňte v levo u těch dveří, na nichž je jméno pana M... napsáno. Až se vám otevře, ptejte se po panu Zahrádkovi — tak se totiž jmenuje Emiliin strýc, právník. O ostatním se dovíte tam.“

„V kolik hodin tam mám jít?“

„Okolo dvanácté.“

Jaroslav div se nedal do pláče. Paní Naninka mu ničeho víc nechtěla sdělit a neposlechnout — vždyť si dnes sotva byl vědom, co počíná. Měl jít k Emilii, a ubohý myslil, že miluje — Rosu.

„Nuže, já přijdu. Jsem-li ale vaším bláznem, odnesete to vy.“

Paní Naninka se mu dala do smíchu. —

Odbyla jedenáctá, a po mostě se ubíral k Malé Straně pan Jaroslav Čermák. Dnes si ale nevykračoval, jako jindy. Zpřímená jindy hlava dnes ani se nerozhlížela vůkol — Jaroslav se díval do země, a mnohý, kdo ho viděl, mohl si myslit, že počítá kameny pražského dláždění. K tomu i jeho volný krok a ruce vzadu sepjaté mu dodávaly podoby, že buďto myslí velmi mnoho, anebo nic. Tak došel až na Mikulášský plácek, a přišel do Ostruhové ulice. Tu jako by do něho vjel nový život. Zpřímil hlavu, zrychlil krok, ruce spustil, a prohlížel chodem každý dům po pravé straně, zda-li není čtvrtý od konce, ač jich ještě viděl valnou řadu před sebou. Posléze došel už až na konec ulice, zastavil se, počítal — první, druhý, třetí — ano ten čtvrtý to musí být! přešel na pravou stranu ulice, aby ho nebylo vidět z domu téže strany. Vešel do domu, šel po schodech do prvního poschodí, a srdce mu tlouklo tak silně, že je víc slyšel, nežli kroky své na schodech; a podivno! dnes nepočítal schody. Již stál v prvním poschodí, podíval se v levo, a na dveřích stálo jméno M... Pan Jaroslav vzal za drát, za nějž se zvonilo, ale ruka se mu tak třásla, že drát jenom zavrzal, ale zvonek nebylo slyšeti. Jaroslavu sklesla ruka; on chvíli stál, přestupoval z jedné nohy na druhou — konečně si oddechl, chopil se pevně zvonce, a zazvonil. Za chvíli slyšel blížít se kroky — Bože! jest-li je to Emilie! Všecka krev se mu srazila k srdci, a on patrně cítil, jak se chvěje na nohou. Nazvou-li jej snad vetřelcem, aneb uvidí-li jej Emilie takovým slabochem, jenž se chvěje na celém těle — ne! V tom se otevřely dvěře a před ním stála — slečna Marie. Jaroslav ani nevěděl, kde stojí. Chtěl promluvit, ale tlukot srdce přehlušil jeho slova; chtěl se ptát na pana Zahrádku, ale nemohl si zpomenuout na jméno. Chvíli stál zde němý, jako žák před učitelem, když mu došla nitka. Slečna Marie se

divila, že tak ztřeštěně se na ni dívá, skoro chtěla již zavřít dvěře. Předce ale jej oslovila:

„Co račte, pane?“

„Odpusťte — nebydlí zde pan — pan — Ryzák, právník?“

„V tomto poschodí ne, a pochybuji, že v tomto domě vůbec. Ostatně se račte optat domovníka, bydlí-li ten pán v tomto domě.“

Jaroslav se uklonil. „Račte odpustit!“ a poroučel se.

„Prosím!“ pravila slečna Marie, a zavřela za sebou dvěře.

Jaroslav pádil se schodů, jako by za ním hořelo; dole si oddechl, a zdálo se mu, že je mu lehce. Rozumí se, že k domovníkovi nešel, neboť dobře věděl, kde pan Ryzák bydlí.

Šel Ostruhovou ulicí dolů a tak rychle, jakoby ho někdo honil. Ani sám nevěděl, že jde pravou cestou domů; jenom to věděl, že má na sebe zlost. Zdálo se mu, že se každý za ním dívá, neboť si myslel, že právě vyvedl tu největší hloupost na světě.

Domů přiběhl celý udychtěný, a paní Naninka se divila, že se tak brzy vrátil.

„Aj, již zde? Toť byla krátká návštěva.“

„Krátká. Pan Ryzák nebyl doma.“

„Co? Pan Ryzák? Vždyť jste měl jít k panu Zahradkovi.“

„Spletl jsem si jména.“

„No, vy jste to hezky vyvedl!“ smála se paní Naninka, a sama sobě doložila: „Ale což! láska mate rozum, a on není první.“

„Budete tak laskava, a donesete mi ještě dnes k Emilii list,“ pravil Jaroslav.

„To vím, kde nemůžete sám, nastrčíte mne!“ usmívala se udobřivě paní Naninka. „Ale, že právě o listu mluvíte, dostal jste, když jste odešel, také list. Nějaký pán ho zde nechal.“

To mluvíc, podala paní Naninka Jaroslavovi list. Jaroslav jej ihned otevřel, a četl:

„Dnes jsem celou noc nespala; myslila jsem na Vás. Věřím Vám, že mne milujete. Já jsem Vám taktéž velmi nakloněna, jen zůstaňte i budoucně takovým, jako jste posud — já myslím, co do srdce — a budoucnost Vám dokáže, jak jsem smýšlela. Moji rodiče Vás milují velmi, a to je mnoho! Dnes, doufám, že se uvidíme, pak sice také, ale myslím, ne-li tak často, jako posud, že se pak teprv ukáže, co láska jest. Přijďte dnes na každý způsob

ke mně, já bych ráda odeslala ten list doktoru Ráskovi. Povím Vám, kde jej odevzdáte. Buďte zdrav, já Vás líbám — a zpomeňte si i Vy na mne.

Rosa.“

Jaroslav odložil list, sedl si, podepřel si hlavu, a kdyby byl necítil hlavu ve své ruce, nebyl by ani věděl, kde mu stojí. Tak podivné myšlenky se v něm křižovaly, že skoro začal pochybovat, je-li skutečně tím, co je. Aspoň kdyby se ho byl právě někdo otázal, kdo je, byl by jistě s odpovědí na rozpacích. Však se skutečně nenadál, že se věci tak zauzlí.

Za chvíli si zpomněl, že řekl paní Nanince, aby mu odnesla list k Emilii. Vzal papír a péro, namočil je, a chtěl psát. Ale co měl psát? Věru, už se jakživ dost napsal; psal i, jak jsme se dověděli, verše — ale teď nevěděl, jak má první písmeno začít. Vzal tedy útočiště, jaké mnohdy bráváme, když jsme na rozpacích, co máme psát — k péru, a nemilosrdně začal do něho kousat. Kousal a kousal na něm, až je rozkousal tak, že je sotva mohl v ruce držet. Pak se pustil do toho, a psaní bylo hnedle hotovo. Bedlivě je zaobalil, a pak zavolal paní Naninku, aby je donesla k Emilii. Paní Naninka nic nenamítala, hnedle se přistrojila, a šla na Malou Stranu.

Opuštěme zatím na chvíli pana Čermáka a stopujme paní Naninku tou samou cestou, kterou se dopoledne pan Čermák byl ubíral. Již je v Ostruhové ulici a již zachází do čtvrtého domu od pravého konce. Již byla v prvním poschodí, zazvonila, a Emilie jí přišla otevřít, jakoby tušila, že jí paní Naninka nese poselství.

„Však jsem skutečně na tebe čekala, Naninko,“ oslovila tuto Emilie.

„I to vám věřím, slečinko; což až uvidíte, co vám nesu!“ napínala paní Naninka Emilii.

„Co pak Naninko? Sem s tím.“

„Zde máte list od pana Čermáka. Rychle si jej přečtete, neboť nesmím domů bez odpovědi.“

„Aj, aj! pan Čermák si umí poroučet!“ usmála se Emilie, přijímajíc list. „Naninko, jdi zatím k tetce, já půjdu do svého pokoje.“

Paní Naninka poslechla a Emilie vešla jinými dveřmi do svého pokoje. Byla zde sama, podívala se na list, jenž byl velmi ozdobný, a srdce jí tlouklo nedočkavostí a bázní.

Jest to něco zvláštního, když dostaneme list od někoho, kdo je nám velmi milý. S jakousi posvátnou šetrností naň hledíme; váháme jej otevřít, a zároveň by jsme rádi jedním douškem vssáli jeho obsah. Bojíme se list

otevřít, snad ze svaté úcty, kterou chováme k tajemství vůbec, a jež tušíme v listu zvlášť, jakoby jsme odhrnutím roušky zrušili posvátnost toho, o čem nás list má zpravit. A což, když to první list od našeho miláčka!

Emilie dlouho list v ruce obracela z jedné strany na druhou, srdce jí víc a víc tlouklo, obrátila jej ještě jednou a — rozlomila pečeť, otevřela list, a začervenala se, jakoby byla spáchala hřích. Obsah listu byl následující:

„Slečno!

Ustrňte se nad ubohým člověkem. Já jsem o Vás již tolik slyšel, že by bylo možná, Váš obraz vyjmout z mé duše. Posud mi štěstí nepřálo, abych Vás blíže poznal. Já žiji Vám, ale jen jako ve snu. Smilujte se nade mnou, sic mi srdce pukne. Jako červ se plazím u Vašich nohou; na Vás jest, abyste jej buď zašlápla, aneb mu dala milost. Usmrťte mne, já posledním dechem Vám budu žehnat; dejte mi milost, a já jsem blažen. Pro všechno, co Vám draho, Vás prosím, odepište mi, zda-li mne můžete milovat, čili nic. Napíšete-li „ne“, budu se učit odvykat každému „ano“, napíšete-li „ano“, řeknu každému „ne“, že lže. Jen o jedno z těchto slovíček vás žebři — každé z nich je pro mne rozhodné. Nuže volte; ve Vašich rukou spočívá moje spása!

Jaroslav.“

Emilie přečetla list, ale nevěděla, co čtla. Čtla ještě jednou, čtla po třetí, ale před očima se jí dělaly mžítiky. Unavená sklesla na pohovku, a nevěděla, má-li se dát do pláče, anebo se blahoslavít. Bylo jí vskutku líto Jaroslava, ale zároveň se cítila blaženou, že se Jaroslav s jejím obrazem zanáší.

Nebohý Jaroslav! Ani sám nevěděl co píše. Ale jeho duše byla tak přeplněna, že si musel odlehčit. On věděl, že miluje; ale koho? Emilii? Vždyť ji neznal. Snad Rosu? Tak jí aspoň řekl. Ale jak? Rosu — kterou i nenáviděl, kterou povrhal? On sám nevěděl, kterou. List napsal, ale snad by mu to bývalo jedno, byl-liby dodán Rose anebo Emilii. Psal jenom list své lásce, a již mu bylo jedno, kam se dostane.

A Emilie si věru ani nevěděla vysvětlit jeho stav. Tak aby byl psal Jaroslav Čermák? Ale vždyť na listě byl Jaroslav Čermák podepsán, paní Naninka přinesla list, u paní Naninky pan Čermák bydlel, a ona pana Čermáka milovala — nuže od koho jiného mohl list být, nežli od jejího miláčka? Přejela si rukou čelo, rychle se vzchopila, vzala pero do ruky a chtěla psát. Ale co? Měla napsat „ano“? Její dívčí přirozenost, nezvyklá

jakémukoliv vyznání, jí bránila. Měla psát „ne“? A snad přelhat toho, na kterého myslila celý den, a o němž snila celou noc? Ruka se jí chvěla a péro jí vypadlo z ruky. Stála zde beze všeho pohybu, jakoby v ní nebylo života. Trhla sebou, zdvihla péro, vzala rychle papír a napsala:

„Já Vás miluji.
Emilie.“

A kdyby rychle byla neodvrátila očí od slov, jež napsala, byly by jí slzy zalily slova. Zapečetila list, podívala se do zrcadla, není-li uplakaná, ještě si protřela oči, a šla do pokoje, kde seděla paní Naninka se slečnou Marií.

„Ale jen si pomysli, Naninko, co zde dnes bylo za mladého člověka,“ mluvila právě slečna Marie.

Emilie se zatím postavila za tetku, aby mohla vidět na paní Naninku, jež seděla tetce naproti, a aby tetka jí z očí nehádala, co se v ní právě dalo.

„Jak pak vypadal, slečno?“ tázala se paní Naninka.

„V pokoji ani nebyl; jenom u dveří se ptal po nějakém pánu, zdali zde bydlí. Ten mladý člověk byl prostředně velký, černovlasý, černooký —“

Emilie přeběhla od tetky k paní Nanince, a šeptala jí do ucha:

„Paní Naninko, pro pána boha!“ Avšak hned se zpamatovala, a přeběhla zase na stranu své tetky.

„Černooký,“ pokračovala slečna Marie, „snědý, při tom velmi půvabný. Ale, když se ptal po tom pánu, tak se mu třásl hlas, jakoby se z nějakého zločinu vyznával; a na nohou sotva že stál.“

Paní Naninka se potutelně usmála na Emilii, tato ale se třásla asi tak, jako onen pán u dveří.

„A co mu asi chtěl?“ ptala se paní Naninka, ale jen proto, aby jen vůbec na něco se ptala.

„To Bůh sám ví,“ odpověděla slečna. „To víš, u nás nebydlí žádný, protože máme celé první poschodí pro sebe; odkázala jsem ho tedy k domovníku, ač pochybuji, že se od něho více dověděl.“

„Snad se omýlil,“ pravila paní Naninka. „To není nic divného, když člověk v Praze nenajde hned toho, po němž se ptá.“

„Naninko, pojď se podívat na moje nové šaty,“ mluvila Emilie plna nedočkavosti a volala Naninku za sebou do pokoje.

„I bože, slečinka už má zase nové šaty!“ divila se paní Naninka a šla za Emilií do jejího pokoje.

„Šlakovité děvče,“ dívala se slečna Marie za odcházejícími. „Ta paní Naninka jak jen přijde do domu, hned ji má ve svém pokoji; já s ní sotva mohu pohovořit.“

„Naninko,“ začala Emilie, když byla ve svém pokoji. „Pro Pánaboha! nebyl to zde pan Čermák?“

Paní Naninka se usmívala, jako prvé, když Marie vypravovala o onom mladém člověku.

„Naninko, tys ke mně falešná,“ vytykala jí Emilie, když jí tato neodpovídala.

„Aj, slečinko, proč jste nedávala lepší pozor?“ smála se zase paní Naninka.

„Pro bůh, a co zde chtěl?“

„Tuším, že to sotva bylo daleko od vás,“ odpověděla paní Naninka opět s úsměvem.

„Nemohlas mne o tom zpravit, že sem přijde? Jdi, ty falešná, já se na tebe hněvám.“ A při tom zamračila čelo, jakoby se skutečně hněvala.

„I bože, to je s vámi mladými lidmi kříž!“ spínala ruce paní Naninka.

Emilie si zakryla oči. V duši její se vyjasnilo, a ona teď chápala příčinu a smysl listu od pana Čermáka.

„Nu, a co zkážete panu Čermákovi?“ tázala se paní Naninka.

„Že se na něho hněvám,“ pravila Emilie žertem.

„To byste tomu dala! To byste zajisté již více neviděla od něho list.“

„Řekni mu, že pozdravuji všechny svaté černooké, a tuhle to psaní že mu přidávám.“

„To si myslím! Tak to má být. Však on mi také řekl, když jsem sem šla, abych pozdravovala Pannu Marii Svatoborskou.“

Emilie stiskla paní Nanince ruku, a v oku jejím zářil se pocit vnitřní blaženosti.

Paní Naninka slíbila, že tam zas brzy přijde, a pak že si povědí něco víc. Pan Jaroslav Čermák že bude již mít brzy po zkouškách, a že tudíž není příčiny, proč by se věci déle tajily. Pak ještě se poroučela slečně Marii, a kvapila s listem domů.

Jaroslav nebyl zatím doma; šel k slečně Jiskrové, jak jí byl přislíbil, aby dodal její list panu doktoru Ráskovi. Na cestě mu bylo ještě hůře okolo srdce, nežli když šel dopoledne na Malou Stranu. Rosa se mu stavěla před

oči v tak různých tvarech, v takých protivách, že nebyl s to, aby v nějakou celistvost obraz ten spojil.

Vešel do domu k Jiskrovům, šel po schodech do prvního poschodí, ale nohy mu vážly, jakoby je vytahoval z bahna. Již byl u Rosina pokoje, již přiložil prst na dvěře, aby zaklepal — v tom se obrátil a šel zase tiše po schodech dolů. „Nemohu!“ šeptal si, a šel do pokoje svého kollegy, mladého Jiskry. Pokoj byl prázdný; Jiskra nebyl doma. Jaroslav vzal z dlouhé chvíle tužku do ruky, a hrál si s ní. Musíme ještě dodat k charakteristice Jaroslavově, že míval zvyk, kamkoli přišel k svým kollegům, vzít si něco do ruky a s tím si hrát; často však zapomněl věc dát zase na místo, odkud ji vzal a zastrčil ji do kapsy. Druhého dne ale přinesl to zas nazpět. Z kollegů mu to nikdo neměl za zlé, neboť ho v tom znali.

Jaroslav si chvilku pohrával s tužkou, pak ji ale hodil na stůl, a vzal do ruky pečetidlo mladého Jiskry. Na něm stálo R. J., neboť se jmenoval Jiskra křestním jménem Robert. Díval se na ta písmena, ačkoliv si toho ani nebyl vědom. V tom si zase zpomněl, co Rose přislíbil, trhl sebou, nevědomky zastrčil pečetidlo do kapsy a šel zase po schodech nahoru. Beze všeho rozmýšlení zaklepal a vešel do pokoje.

Slečna Rosa právě seděla u pianu a hrála. Když Jaroslav vešel, vstala ihned a šla mu vstříc, a její tvář se rozplývala samým úsměvem. Ještě si zpívala píseň, kterou bezpochyby začala k pianu, a Jaroslav jen slyšel:

„Poletoval ptáček,
a smutek v oku měl —“

„Aj, pane Čermáku,“ přešla ihned ze zpěvu k uvítání Jaroslava. „Jak jsem ráda, že jste zde!“

„Tuším, že jsem přetřhl pásmo melancholických slov,“ odpověděl Jaroslav.

„Ah — staré reminiscence!“ uklonila se Rosa, a vzala Jaroslava za ruku a vedla ho k svému stolku. Ze skříňky vyndala hotový již list a doručila jej Jaroslavovi.

„Zde, pane Čermáku, vám odevzdávám velmi mnoho. To psaní vykoupí můj mír, a já jsem pak šťastna. Já doktora Ráska nenávidím z celého srdce; tímto psaním zprostím se ho na vždy.“

„Tedy jest to úmrtní list vaší lásky k němu?“ pravil Jaroslav.

„Jest to úmrtní list, ačkoliv ne mé lásky, neboť jsem ho nikdy nemilovala. Až doktor Rásek ten list přečte, snad se zblázní.“

Jaroslav vzal list do ruky, podíval se naň proti oknu, a viděl, že je kraj listu uzavřeného ozdobně vykrajovaný.

„Podivno, slečno,“ pravil jaksi nedůvěřivě, „že píšete výpověď ze svého srdce tak šetrně, na tak krásný papír. Já myslím, že by lépe slušel podobnému obsahu papír jen obyčejný.“

Slečna Rosa se usmála, ale zdálo se, že jaksi nuceně.

„Rásek jest doktor, a sluší se, mít k němu šetrnosti. Dejte mi ruku na to, že mu ten list odevzdáte,“ a brala Jaroslava za ruku.

Jaroslav bezděky trhl rukou nazpět.

„Jen to mi dobře povězte, slečno,“ pravil, „záleží-li vám na tom, abych právě já mu dodal list,“ a slovo „já“ se zvláštním výrazem pronesl.

„Záleží mi na tom, abyste jen vy mu list ten odevzdal; neboť se nemohu na nikoho jiného bezpečit,“ pravila Rosa pevným hlasem.

Jaroslav si zpomněl na slova, jež mu byl včera lokaj v hostinci u P... o donášení listů pověděl. Chtěl se o tom zmínit, ale zdálo se mu, žeby to nebylo na místě, a tudíž bude lépe, když si dá tvář, jakoby o tom ničeho nevěděl.

„Mám jej odevzdat právě jemu do ruky?“ ptal se Jaroslav.

„Nikomu jinému, jen jemu.“

„A není-li doma?“

„Přineste mi list nazpět. Ale k čemu tolik otázek? Bojíte se ho snad? Jen mu odevzdejte list, poručte se, a více si ho ani nevsímejte. Nuže, ruku na to.“

„Jak mne asi přijme Rásek?“ zdráhal se ještě Jaroslav. „Vždyť pozná, že to list od vás.“

„Jde-li někdo někam mým jménem, musí se mu vzdát týtž respekt, co mně. Ostatně s ním ničeho víc nemusíte mluvit.“

„Kdy jej mám odevzdat?“

„Zejtra ráno ještě před osmou.“

„Nuže, já jej odevzdám. Zde je ruka na to. Ale —“

Jaroslav podal Rose ruku, již políbil.

„Co ale?“

„Už nic.“

„Přijdete sem dnes k večeri, Jaroslave?“

„Mějte mne omluvena; chci studovat, a Jiskra není doma.“

„Tedy zejtra?“

„Zejtra.“

Jaroslav políbil Rose ještě ruku a odešel. Ve dveřích ještě slyšel, kterak si Rosa oddechla. Jaroslav, když vyšel na ulici, taktéž si oddechl, ale oddechnutím si neulehčil. Několikrát vytáhl z kapsy list a četl jeho adresu; jak jej ale vytáhl, tak jej zase dal nazpět do kapsy, neboť dobře poznal, že list nesvědčí jemu, ale doktoru Ráskovi.

Rosa, když viděla, že je Jaroslav na ulici, div že radostí nezavýskla.

„Nuže, teď se okáže, kdo zvítězil; zdalíž já, anebo Čermák. Haha! Čermák je blázen a vlezl dříve do pasti, než jsem si myslila!“

VI.

Nebohý Jaroslav! Neštěstí pro něho bylo, že posud neznal Emiliu. Kdyby jí byl jen spatřil, byl by si sotva víc zpomněl na Rosu. Ale tak to bývá! Po ideálech se snažíme, mezi tím co se otíráme o holou skutečnost. Leckdys jsme ani snad neprobděli k poznání svého ideálu, a klamajíce sami sebe, myslíme, že skutečný ideál není ničím jiným, leč čím ta omrzelá skutečnost, o níž jsme svoje lepší stránky, svoje šlechetnější snahy rozbili. A Jaroslav vskutku chvílemi věřil, že Rosu miluje. Chvílemi zase Emilie nadvládala v jeho lásce. Ale jak mohu Emiliu milovat? Vždyť by to bylo, jakoby se chlapec honil za stínem, jenž nemá nic podstatného, často ani nevěděl, na čem jest, a dnes teprv si vynadal bláznů.

Když přišel Jaroslav domů od Rosy, hodil listem na stůl, zamyslel se na chvíli, pak si sedl ke stolu, založil ruce na stůl a položil na ně hlavu. Však ani nevěděl, je-li strízlivý anebo opilý. Zda-liž mne předce Rosa miluje? A je-li pak i mé lásky hodna? přemítal sám u sebe. A přemítal tak dlouho, a jeho logika ho vedla tak klikatě k úsudkům, že by byl rád býval, kdyby byl mohl usnout. V rozmrzlosti si zase zpomněl na list, ježž má odevzdat doktoru Ráskovi. Vzprímil hlavu, vzal list do ruky, jak byl zapečetěný, a díval se naň. Zoubkované kraje — ty mu nechtěly z hlavy. Díval se blíže na list — obálka nebyla příliš silná; přitiskl ji k listu, a mohl jednotlivá slova čísti. Tiskl obálku, jak jen mohl, slova byla značnější, a on četl z jednotlivých řádků následující urvaná ze smyslu slova: „Nemohu odolat touze — budem spojeni — v obehmutí lásky — naše láska věčná — tento mladý člověk —“

Dále nemohl Jaroslav číst; dílem tomu velikost papíru nedovolovala, dílem ani nechtěl. Hodil listem zase na stůl, a nedůvěra v něm rostla, až se toho sám zhrozil.

„Jak? ty bys chtěl otevřít list, jenž nesvědčí tobě? To by byl klukovský kousek, jakého neznám. Ale což? Neujišťovala tě Rosa svou láskou? A co zde píše Ráskovi? budem spojeni — A to platí jemu? A mně také platí její láska? Ale odstup, satanáši!“

A vzal list, a zamkl ho do stolku, a pevně si umínil, že dříve stolek neotevře, až bude mít list odnésti k Ráskovi.

Zase si sedl, ale zas mu nedůvěra a žárlivost vrtaly mozkiem, jako dříve.

V tom vešla paní Naninka do jeho pokoje. Jaroslav se ohlídl, a spatřil na jejích ústech onen úsměv, s jakým přicházela, když měla něco za lubem.

„Pane Jaroslave, co mi dáte, když vám něco povím?“ ptala se paní Naninka.

„Stojí to za to?“

„I to víte, že já nikdy nic nepovídám, co za to nestojí,“ chválila se paní Naninka.

„Nuže? Jak jste pořídila na Malé Straně?“

„I to víte, že lépe, než vy. Slečinka se vám poroučí, a pozdravuje všechny svaté černoocké; jste-li také mezi nimi, patří pozdravení i vám.“

„Nesete od ní list?“

„Nesu.“

Pan Jaroslav nastrkoval ruku, aby mu jej paní Naninka dala.

„Budete poslouchat?“ tázala se žertem.

„Budu,“ odpověděl jí taktéž Jaroslav.

„Nuže, zde jest.“

Jaroslav po něm sáhl, jako lačný po pokrmu. Podíval se na přípis, a stálo tam: Jaroslavu Čermákovi. Ženská ruka se nedala z přípisu upřít.

Jaroslav s jakýmsi zalíbením se díval na ta slova; rozlomil pečeť, vyndal z něho růžový lístek a na něm stálo: „Já Vás miluji. Emilie.“ Jaroslavu počalo srdce silněji tlouci, nežli dříve. Avšak oučinek slov těchto nebyl takový, jakýby slušelo očekávat. „Že mne miluje?“ počal přemítat. „Ovšem, v těch slovech se zahrnuje všechno, co mi mohla psát. Ale totéž mi psala dnes Rosa. Tedy dvě? A kterou miluji já? Emilii? Neznám ji. Snad Rosu? Tu znám až příliš.“

Pak se obrátil k paní Nanince, a pravil nahlas:

„Zatím vám děkuji.“

„Vyřídila jsem dobře?“

„Velmi dobře. Ale odpusťte, jsem dnes roztržit a mrzut, a nemohu vás dokonale pochválit.“

„I to věřím, že jste roztržit,“ pravila paní Naninka, a sobě šeptala: „Vždyť jsme také byli mladí.“

Paní Naninka opustila pokoj.

Jaroslav si vjel rukou do vlasů a loktem se podepřel o stůl.

„Které mám věřit?“ mluvil zase sám k sobě.

„Rosa mne ujišťovala, že mne miluje, Emilie také. Rosa mi to psala —“

V tom mu zase přišla na mysl slova, jež mu dovolila čísti tenkost obálky z listu Rosina.

„Jak? Nemohu odolat touze — budem spojeni — tím se vypovídá láska? Ne — Rosa klame — buďto mne, anebo doktora Ráska; jeden z nás je blázen, a já snad hraju jeho roli. Myslím, že jsem milován — avšak — ne! Za nos se dát vodit? Já se jmenuji Jaroslav Čermák!“

Nedalo mu to. Jaroslav vytáhl klíček od stolku, odemkl jej a vyndal z něho list Rosin. Zase přitiskl obálku k listu — ale slova byla tatáž: nemohu odolat touze — budem spojeni atd.

„Nemůžeš odolat touze? Haha! Já také nemohu odolat touze!“ a již chtěl list rozpečetit. Náhle se pak v práci zastavil.

„Rozpečetit — o to je hej! Ale jak zase zapečetit?“

Tu se zarazil a pln mrzutosti hodil list zase do stolku. Ale z hlavy mu to nechtělo ven. Myslíl a myslíl zas — ale což platno zde myslet? Sám sobě se zdál jako hoch, jenž se rozběhl, aby přeskočil širokou strouhu; již jen skočit — ale vtom se mu zdá být strouha široká a on se hezky tiše vrací. Při takových myšlénkách mu vjely ruce do kapsy. Něco nahmatal, o čem nevěděl, že to má u sebe. Vytáhl to, a bylo to pečetidlo mladého Jiskry.

„Hrome!“ mluvil skoro nahlas, „to jsem zase dnes vyvedl nevědomky krádež; musím to zase Jiskrovi dodat.“

Podíval se na pečetidlo, a na něm byly „R. J.“ Vzal do ruky list Rosin, a ten byl zapečetěn písmeny: „R. J.“ Porovnával pečetidlo s pečeti — jedno druhému bylo podobno, jako oko oku.

„Robert Jiskra, a Rosa Jiskrova — nu ovšem; začáteční písmena jsou tatáž. Výborně! Roso, tebe prohlednu, jako sklo.“

A již se déle nerozmýšlel a rozlomil pečeť v půli — ovšem velmi pozorně. Rozevřel obálku, a vyndal z ní list. Slova byla na krásném, po krajích vykrojeném papíře. Rozbalil i ten, a ruce se mu trásly, a krev se mu valila k srdci, až se zachvěl. Na listě nebylo nápisu. Jaroslav četl následující slova:

„Již třetí noc, a já jsem nezamhouřila oka. Myšlénky tak těžké bouří v mysli mé — staví se mi před oči budoucnost — Jene, jaká to budoucnost bez Tebe! Nemohu déle — právě odbila třetí hodina s půlnoci, hlava mne horečně pálí, musím vstát, musím psát, musím! Celý svět leží přede mnou pustý — Jene, myslím jen na Tebe, a nyní musím psát, abych si odlehčila. Mluvit bych tak k Tobě nemohla; když jsem Tě posledně potkala, ó, co jsem Ti chtěla

pověděti! Srdce toho bylo plno, ale jazyk se mi stavěl v cestu, ve mně to jen bouřilo — a já jsem nemohla pronést ani slova. A předc jsem toho tolik chtěla povědět. Teprv když jsem přišla domu a se zpamatovala, našla jsem nitku ku svým myšlénkám. Jene! jsi muž neodvislý, svobodný; rozhodni se mužně, a dokaž světu, že jsi mužné myšlénky schopen. Praviš, že bychom nebyli spolu šťastni? Kdo to říká? či snad mne neznáš? Jene! víš, že mne z lidí žádný nezná tak, jako Ty, že k vůli Tobě nosím před světem jinou tvář — a my že bychom nebyli šťastni? či myslíš, že bych se nesnesla s Tvou matkou? Jak? Já miluji Tebe, a matku Tvou pro Tebe — nuže, dokážeme světu, co je blažená rodina. Matku Tvou chci na rukou nosit, jen se rozhodni. Nemohu dále. Celá se zimničně chvěji — Jene, Tys mou jedinou myšlénkou. Ale staň se; chci Ti ještě povědět oustně, co mi leží na srdci. V sobotu o šesté s večera jdu do kostela na požehnání. Dostav se v tu hodinu do Bartolomějské ulice — znáš onen dům dobře, vždyť mi tak rád a tak mnoho o něm vypravoval! Já tam přinesu celou sílu ducha, jaké jen žena jest schopna. Tam Ti povím ostatní. Jene! nemohu odolati touze po oné chvíli, v nížto věčně budem spojeni. Jene, která láska se pak naší vyrovná? V obejmutí lásky — avšak Tě nemusím napřed ubezpečovat. Vždyť bude naše láska věčná. Nemohu dále; jsem již tak slabá, že mi péro z ruky klesá. Ulehčila jsem si, doufám, že si nyní trochu pospím.

P. S. Tento mladý člověk, jenž Ti donesl list, mne trýzní svou láskou. Jene! ze zoufalosti jsem mnohého činu schopna! Tvoje
Rosa.“

Jaroslavu vypadlo psaní z ruky, a on zbledl jako stěna. Že by jej Rosa tak dovedla klamat, na to pomyslit, sotva byl schopen. Ponejprv ve svém živobytí nelitoval, že vyvedl klukovský kousek. Rty se mu chvěly, hlava ho pálila — i myslil, že se zblázní. Nyní teprv viděl past, do které se samovolně vloudil. Chtěl si nadat, chtěl nadat Rose, chtěl splísnit celý svět, ale slova mu nestačila. Chtěl se pomstit, chtěl Rosu snížit — ale tu se vzňala v něm stará jeho hrdost, a on soudil, že by Rosa nebyla jeho pomsty hodna. Ale nechat věci tak — Rosa se mu předc jen vysměje — ne, to mu nedalo! Podíval se do otevřeného stolku, spatřil tam list, jež mu Rosa dopoledne psala — výborně! Roso, já tě snížím, jako tys mne snížila. Mně vyznat lásku, a mít mne za posla své lásky — Roso, to ti splatím! Vzal list ze stolku, zdvihl onen ze země, zastrčil oba podle sebe do obálky, jež svědčila doktoru Ráskovi, a pozorně je pečetidlem mladého Jiskry zapečetil.

Druhého dne před osmou šel s listem k doktoru Ráskovi. Skoro mu svědomí vytýkalo, že nese v jedné obálce dva odporné si listy; a však myslil si, ať vypadne to jakkoli.

Vešel do domu, šel do druhého poschodí, a zaklepal na dvěře, na nichž stálo jméno „doktor Rásek“.

„Dále!“ znělo uvnitř.

Jaroslav vešel a uklonil se.

„Má úcta.“

„Co račte, pane?“

„Tento list svědčí vám, pane doktore.“

„Ah, prosím, račte se posadit, pane.“

Jaroslav jakoby pobídnutí neslyšel, ihned se poroučel. „Má úcta!“ pravil.

„Služebník, pane.“

Jaroslav pozoroval, že chtěl pan doktor ještě něco mluvit; ale on byl již ze dveří ven.

Když se vrátil Jaroslav domů, neuplynulo ani čtvrt hodiny, a přišel k němu posel od slečny Rosy s listem v ruce, a pravil, že čeká na odpověď.

Jaroslav rozpečetil list, a četl:

„Dnes jsem opět probděla noc; myslila jsem na Vás, odevzdal-li jste list, jsem šťastná. Očekávám Vás dnes odpoledne.

Rosa.“

Jaroslav vzal péro, a napsal ihned na druhou stránku Rosina listu:

{ {Citace v prózeli,} Já jsem spal velmi dobře. Vy jste šťastná. Já s Vámi nemám více co mluvit. Čermák.“

Pak vzal i obálku, v nížto byl Rosin list, obrátil ji, dal do ní svou odpověď, zapečetil, a nenapsav ani adresu, podal poslovi list.

Nyní si Jaroslav z plných plic oddechl. Zase mu šla na mysl celá řada výstupů s Rosou — ale Čermák zalousknul prstem, a umínil si, že více na Rosu ani nebude myslit. Ale kdož může vždycky poroučet svým myšlénkám? Právě mu napadlo, že teď asi doktor Rásek přečetl Rosin list. Snad teď právě čte i druhý, přiložený k tomuto. V tom si zase zpomněl na šestou hodinu, o které vyzývala Rosa doktora Ráska, aby se v Bartolomějské ulici dostavil. „V Bartolomějské ulici? Vyhráno! Tam bydlí Ryzák — možná, že budu nepozorovaným svědkem ještě jednoho výstupu. Ryzák má okna na ulici, dobrá! o šesté ho navštívím.“

A o šesté s večera šel k Ryzákovi. Tento drnkal na piano, a Jaroslav když vešel, tázal se ho žertem, skládá-li polku?

„Apropos!“ začal Ryzák, „slyšel jsem, Čermáku, že jsi se dostal Rose do pasti? Je to pravda?“

„Ha, ha! do pasti? Já? Ovšem je to pravda: Kdo pak tě o tom zpravil?“

„Povídal mi to Jiskra sám.“

„Těší mě velice. Do pasti a jak! Dnes s ní zde v ulici mám o šesté rendez-vous.“

„Jak? Zde v ulici o šesté? Jest již brzy šest.“

„Však ji zde také brzy uvidíš.“

„Jsem žádostiv.“

„Ale buď tak laskav, dodej Jiskroví toto pečetiďlo; vzal jsem mu je v zapomenutí se stolku. Já s Jiskrou více nemluvíím.“

„Jak? Ty s Jiskrou více nemluvíš? Aj, to si musíš lépe předcházet svého budoucího švakra.“

„Bratříčku, z toho švakrovství nebude nic. Později někdy povím ti všecko. Rosa je to, cos mi o ní povídal, v nejšířším slova smyslu.“

„Aha! poznal panáček!“

Jaroslav se postavil k otevřenému oknu, nahlídl z něho, rychle ale zase ustoupil zpět.

„Rosa již jde!“ pravil.

„V skutku,“ divil se Ryzák, a sám pozorně vykoukl z okna. „A máš sní skutečně rendez-vous?“

„Obeslala si sem doktora Ráska; rád bych viděl, jak to oběma bude slušet.“

Obadva ucouvli za otevřenou do pokoje okenici, aby nepozorování mohli uvidět Rosu, až půjde okolo. Rosa šla po protější straně ulice. Šla krokem rychlým, jakoby někam spěchala; naši dva číhači ale uhodli, že proto jde rychlým krokem, aby na ní nikdo nepoznal, že vlastně někoho čeká. Rosa šla právě okolo; měla tvář zastřenou závojem, ale Jaroslav velmi dobře uhodl z jejího kroku duševní nepokoj. Když Rosa přešla, vystrčili obadva hlavy z okna, a dívali se za ní. Rosa se blížila již ke konci ulice, a krok její patrně ochaboval. Na rohu se Rosa zastavila, a jako by něco byla zapomněla, obrátila se, a šla zase rychlým krokem zpět.

Naši dva číhači opět se ukryli.

Za malou chvíli šla opět naproti jejich oknu, a když přešla, vykoukli opět obadva.

„Odbyla již šestá?“ tázal se Jaroslav.

„Před chvílí,“ odpověděl Ryzák.

„Doktor Rásek nechá na sebe čekat.“

„Aby se takhle nedostavil!“

„Byla by to švanda.“

Ulice se poněkud zatáčela, a Rosa zmizela jejich zraku.

„Snad již šla domů,“ pravil Ryzák.

„Pochybují,“ odpověděl Jaroslav. „Vidíš, už se zase vrací, zahlídl jsem její šat“ — a oba zase ucouvli. Stoupli si zase za okenice, a zastřeli se záclonami, aby je nebylo vidět; jen oči jim vykoukaly.

„Ryzáku, Rosa zašla do naprotějšího domu,“ počal Jaroslav.

„Vidím ji; poněkud nepokojně se prochází v průjezdě.“

„Schovej se dobře, ať tě nevidí. Ah, teď vyhlíží z domu, dívá se, zdali někdo jde.“

„Ani človíčka nejde v celé ulici. Zde se ti kapitálně studuje — tak ticho je zde celý den —“

„Počkej, tamhle jde někdo, koho znám.“

„Snad doktor Rásek?“

„V takové livreji?“

„Ha, ha! toť nějaký lokaj. Ty ho znáš? Toť máš rozsáhlé známosti,“ smál se Ryzák.

„Ohlíží se po domech, zastří se dobře, ať nás není vidět, zdá se, že se dívá po číslech.“

„Aj, Rosa naň kývá.“

Člověk, o němž naši dva kollegové mluvili, šel do domu, v němž přecházela Rosa, a bylo vidět, že jí podává list.

Rosa byla patrně nepokojná. Něco k poslovi mluvila.

„Nevím!“ odpověděl tento nahlas, že to obadva slyšeli do okna.

Rosa zase na něco se ptala.

„Nechtěl,“ zněla opět nahlas odpověď.

Zdálo se, že Rosa poslovi něco podává.

„Nesmím!“ odpovídal zase tento a poroučel se.

Rosa odcházela. Onen člověk, když vyšel z domu, ještě se zastavil, a díval se za Rosou; podepřel si boky, a mluvil nahlas:

„Ať jsem já střízlivý anebo opilý — já jsem šereda člověk. Ale co po tom komu? To mi nikdo nevymaže. Jak to mám, tak to mám. Ale nesmím; neboť já jsem šereda člověk, ať jsem —“

Na ta slova se dal Ryzák do tak hlasitého smíchu, že to bylo slyšet až na ulici.

„Totě výborná charakteristika,“ chechtal se.

Mluvícího s sebou samým na ulici tento smích zarazil v další řeči. On se ohlídl po okně, z něhož přicházel smích, a Ryzák se ještě smál, div se za břicho nepopadal.

Monologista upřel na okno zrak, a chvíli se tam díval. Když nikoho ale nespatriil, obrátil se.

„Jak pak ne!“ pravil ještě k sobě, a odcházel. Naši kollegové zase se vyložili z okna, a Ryzák měl na ústech šátek, aby dusil smích.

Rosu nebylo více vidět, a onen odcházel, rukama sem tam to a ono si rozkládaje.

„To je sloužící doktora Ráska,“ pravil Jaroslav.

„A šereda člověk,“ doložil, ještě se chechtaje Ryzák.

Obadva se ještě chvíli dívali na ulici. Pak se Jaroslav vzchopil, vzal klobouk, stiskl Ryzákovi ruku, a zvolal:

„Rosu, teď já se budu smát!“

„Ale, prosím tě, vysvětli mi to všechno; já na to koukám, jako dítě na písmena,“ pravil Ryzák.

„Dovíš se všechno,“ odpověděl Jaroslav, a odešel.

VII.

Uplynul asi týden.

Jaroslav vystřízlivěl. Na Rosu si více nezpomněl, a zpomněl-li si, usmál se sám sobě. Věci mu byly nyní zcela jasné: uchýlení-se od samého sebe, za jaké svou známost s Rosou měl, zdálo se mu být přirozené, a on si proto ničeho nevyčítal. Že to nebyla láska, co k slečně Rose cítil, bylo mu nyní patrné. On věděl nyní dobře, že ho Rosa získala tím, že zbudila svou přetvářkou u něho pro sebe soucit; soucit tento ale se ho vši silou zmocnil, a on, jsa nezkušený ještě v tomto ohledu, myslil, že to láska. Aspoň chvílemi neměl té síly do sebe, aby si řekl holou pravdu — že totiž Rosu nemiluje.

Nyní ale, jak pravíme, vystřízlivěl. Co řekla Rosa na jeho odpověď, o to se nestaral; nešel více k Jiskrovům, a když jej mladý Jiskra k sobě zval, předstíral, že chce nyní se vším úspěchem studovat, a že když s někým pracuje pospolitě, je roztržit. A věru, on nyní pracoval se vši pilností. Předce ale mu zbylo tolik času, aby si zase zpomínal na Emilii, na tento obraz, jehožto předmět neznal, a jemuž poslední události hrozily, že setrou jeho barvitost. Toužil-li již dříve, když mu byla Rosa skoro ještě lhotejná, aby poznal Emilii, toužil nyní vši mocí. Dříve toužil po poznání Emilie více proto, aby poznal svým obrazům něco podstatného, něco reálného. Toho se mu dostalo poněkud tím, že mu Emilie psala, že ho miluje. Nyní toužil poznati Emilii proto, aby znal tu, která ho miluje, aby věděl, zdaliž i on ji milovati může. Neboť že by mohlo být ujistění Emiliino o její lásce k němu klamné, na to, ač jej nedávno zkušenost divně poučila, ani nemohl myslit. Často bral do ruky její lístek. Já vás miluji — tato slova se zdála tak neklamně k němu mluvit, že myslil, že má srdce Emiliino v ruce, z něhož tato nelíčená slova čte.

Již leckdys opět na to myslil, jak by si zjednal přístupu do Emiliina domu. Umínal si kolikrát, že se tam opět poptá po panu Zahrádkovi, aneb, jak mu to tenkrát napadlo, po panu Ryzákovi, že snad Emilie mu přijde otevřít, a on, byť ji jen i spatřil, že se spokojí; ale v tom si zase zpomněl, jak se mu tenkrát třásla ruka, a jak mu tlouklo srdce, že ani nemohl promluvit, a při pouhém tomto pomyslení se mu zase třásla ruka, a srdce mu tlouklo tak, že byl rád, že sedí doma na židlici. Leckdys si zase myslil, že toho nechá až

po zkoušce; pak že má nárok na nějaké místo, a že může tudíž vstoupit směle do domu. Ale ten měsíc času, který mu ještě ke zkoušce vybýval, zdál se mu tak dlouhý, že si myslel, že ani není s to, aby ten čas přečkal, neseznámiv se s Emilií.

Paní Naninka se velmi tomu divila, že se Jaroslav od nějakého času po Emilii neptá, často mu sice o ní začala vypravovat a Jaroslav poslouchal; vypravovala dále — a Jaroslav podepřev se zády o lenoch židlice a očima se dívaje do stropu, poslouchal dále; při tom sebou ale ani nehnul, a když paní Naninka dokončila, neřekl ani á ani bé, zasedl zase ke knize, a jakoby se nebylo nic událo, studoval dále. Paní Naninka se tomu poprvé nedivila; je zamyšlený, myslela si. Ale když se totéž stále opakovalo, každý skoro den a po celý týden, bylo jí té zamyšlenosti předce trochu mnoho.

„Vy jste ale nějak zamyšlen, pane Jaroslave,“ pravila konečně, když posledně svoje vypravování ukončila.

Pan Jaroslav ale ani na to jí neodpověděl, sklonil hlavu ke knize, jako kdy jindy, a studoval, jako kdy jindy.

Paní Naninka hádala ledacos. „Snad se na mne mrzí,“ myslela si, „že to nejde s Emilií k žádnému konci; dost možná! Však se mu ale již brzy o to postarám, aby měl do domu přístup. Vždyť by se mi i Emilie utrápila.“

A co paní Naninka zamýšlela, chtěla vyvést ještě dnes. Ano ihned se ustrojila a šla na Malou Stranu.

Když přišla k Emilii, hned začala: „Již se musíme, slečinko, starat, aby se pan Jaroslav s vámi seznámil. Ten nebohý se mi ještě souzuží; mimo to má již brzy po zkouškách, a tudíž brzkou vyhlídku na pěknou budoucnost.“

„Ale jak?“ pravila Emilie celá v úzkostech, jako by se bála, že vstoupením pana Čermáka do domu přestane být dcerou svému otci.

„Nic naplat, slečinko; panu Jaroslavovi se musí zjednat přístup do domu, a to brzy; jak — o to se musíte sama postarat.“

Emilie se skoro lekla slov paní Naninky, jimiž tato tolik starostí na její bedra se zdála skládat. Na hodnou chvíli se zamlčela, a bylo patrné, že o něčem přemýšlí. Najednou, jako by se byla zachytila nějaké myšlénky, trhla sebou, chopila paní Naninku za ruku a pravila: „Mám to. Nezdá se mi to být sice nejlepší prostředek, získati někomu přístupu do domu; ale pan Čermák mi to odpustí.“

Na to sňala s ruky zlatou sponku, dala jí paní Nanince do ruky, a pravila: „Vidíš, Naninko, tuto zlatou sponku mám po své nebožce matince,

a je mi tak drahá, že bych ji nedala za žádnou cenu z ruky. Podívej se na podobiznu matčinu, že je matka s touto sponkou na ruce vymalována. Otec můj se mi každý den na tuto sponku dívá, a líbá ji co drahý pozůstavek. Tuto sponku vezmi k sobě, zejtra o desáté čekej na mne v Celetné ulici u vrat, jimiž se vchází do Týnského chrámu Páně, a pak se doviš ostatní. Nyní se na nic víc netaž a prozatím jdi; neboť chci ihned ve skutek uvést, co zamýšlím.“

Paní Naninka celá udivena vzala sponku do ruky; vídalať ji sama na ruce nebožky Emiliiny matky. Políbila slečince ruku a odešla.

Emilie za chvíli na to přiběhla celá vyděšena do pokoje k tetce. Otec její byl právě přítomen. Něco s nepokojem hledala, převracela jednu věc za druhou, a při tom bylo slyšet tlukot jejího srdce.

Slečna se udiveně za ní ohlížela, a pan M... se ptal: „Co pak se ti stalo, Emilie? Hledáš něco?“

„Ach, drahý otče!“ přiblížila se tato k němu. „Já jsem ztratila sponku po nebožce matince.“

Při tom se Emilie tak začervenala, jako by ji krví polil; bylať to první lež v jejím živobytí.

Ty můj Bože! Seč všecko láska není!

Pan M... se patrně toho zhrozil.

„Ale, Emilko,“ pravila slečna tetka, „vždyť se mi zdá, že jsem ti ještě před chvílkou viděla sponku na ruce.“

„Mýlíš se, tetinko, já jsem ji bezpochyby ztratila dnes na cestě z Celetné ulice, kdež jsem byla na návštěvě u své přítelkyně.“

Hledali všickni, Emilie hledala s nimi, převraceli všecko zrub na rub — ale hledali nadarmo; sponky zde nebylo.

„Z Celetné ulice jsi šla?“ ptal se pan M...

„Z Celetné ulice, otče,“ pravila Emilie v rozpacích; neboť dobře věděla, jak ta přetvářka jí sluší.

„Nenechala jsi ji snad u své přítelkyně?“ tázal se zase pan M...

„Zajisté ne, otče; neboť se pamatuji, že jsem ji ještě měla na ruce, když jsem tam vycházela z domu.“

„Ta věc se musí oznámit,“ pravil pan M... „Snad jest ještě tolik poctivosti na světě, aby ji navrátil, kdo ji našel.“

A vzal ihned klobouk a odešel.

Druhého dne po desáté přišla paní Naninka k Jaroslavovi do pokoje a pravila: „Pane Jaroslave, půjdete na Malou Stranu do Ostruhové ulice.“

„Nepůjdu!“ zněla odpověď.

„Však vy půjdete,“ usmívala se paní Naninka.

„Však nepůjdu!“ odmlouval opravdově Jaroslav.

„Když ale musíte; slečinka sama pro vás zkázala.“

Jaroslav vyvalil oči.

„Jen se nedivte, pane Jaroslave. Tu máte a čtete.“

Paní Naninka vytáhla zlatou sponku, a dávala jí Jaroslavovi; tento táhl ruku zpět, neboť nevěděl, co s tím. Potom vytáhla číslo jistých novin, ukázala mu jistou rubriku a Jaroslav četl, že na cestě tam a tam se ztratila zlatá sponka, která se tam a tam navrátit má. Kdo ji odevzdá, že dostane tolik a tolik odměny.

„Nu, a co s tím?“ ptal se Jaroslav.

„I ty můj Božíčku! Jak se ještě můžete ptát? Tu máte sponku, doneste ji kam náleží, a máte zjednaný přístup k Emilii.“

Jaroslav se zdráhal. Pravil, že se to proň nesluší, aby se podobným způsobem dostal do domu; kdyby tam přišel častěji, že by se mohlo zdát, že tam chodí proto, aby jim poskytl příležitosti, by mu mohli dát svou vděčnost na jevo — zkrátka, kdyby tam přišel, že by se mu vždycky jen zdálo, že v něm vítají ztracený bracelet.

„Jen nebuďte blázínek, pane Jaroslave!“ dodávala mu smělosti paní Naninka. „To všechno je od slečinky navlíknuto, a vám se nejedná především o nic jiného, leč o přístup do domu. Jak dlouho chcete ještě naň čekat, když se této příležitosti neuchopíte?“

Jaroslav se dal do smíchu.

„To slečinka sama navlíkla?“ pravil.

„Ty můj Božíčku, kdož jiný? To víte, láska je vymyšlivá; a kdo ví, co vám ještě za čas vaší lásky nenapadne!“

„Ha, ha! snad mi napadne, ztratit na podobný způsob botu,“ smál se Jaroslav a již se vypravoval na cestu.

„No již jdu,“ pravil, když si dával klobouk na hlavu.

„A pravou nohou napřed!“ napomínala paní Naninka.

Jaroslav vykročil pravou nohou napřed.

Šel-li Jaroslav poprvé do Ostruhové ulice s tlukoucím srdcem, musel se dnes smát sám sobě. Zdálo se mu nejinak, než jako by hrál komedii.

Jaroslav stál v prvním poschodí u dveří, na nichž bylo napsáno jméno M... Po nedlouhém otálení zazvonil a již slyšel lehké kročeje, kterak se blíží ke dveřím. Bylo mu trochu do smíchu, trochu mu ale také, a to dost hlasitě, tlouklo srdce; jen ruka se mu netřásla, jako poprvé, a doufal, že aspoň bude moci promluvit.

Zarachotil klíč, bylo slyšet, kterak se otočil, dvěře se otevřely, a v nich stála, jako poprvé, slečna tetka.

Jaroslav vytáhl zaobalený bracelet a pravil: „Tuším, že se nemýlím.“

„Prosím, pane, račte dál!“ uklonila se slečna.

„Račte odpustit, já dále nemohu; neboť by se to zdálo, jakobych si šel pro odměnu,“ pravil Jaroslav a podával slečně sponku. Slečna ji nechtěla přijmout.

„Nesmím ji přijmout, pane. Pan M... přikázal, abych k němu přivedla toho, kdo ji přinese. Pročez prosím, pane, račte vejít.“

Zatím vešel do síně i pan M... a, jak se zdálo, nepozorován, díval se na Jaroslava.

„Pod jedinou výminkou vejdu, slečno,“ pravil Jaroslav. „Když mi totiž přislíbíte, že se o odměně žádná zmínka nestane.“

„Prosím, pane,“ ujal se slova pan M... přistoupiv ke dveřím a pojav Jaroslava za ruku. „Když si toho žádáte, ani slovem se o tom nezmíníme. Jen to mi dovolu, bych vám ve jménu dcery poděkoval. Nyní ale prosím, pojdte dál.“

Jaroslav šel jako neznámý.

„Zde ten pán, Emilie, přináší ti sponku,“ uváděl pan M... Jaroslava.

Emilie se uklonila a nevěděla, zdali jí tvář hoří nebo stydne.

Nejinak bylo Jaroslavovi. Emiliina vnada jej skoro oslepila; způsob ale, jakým jí odevzdával sponku, byl mu tak směšný, že se divil sám sobě, že úsměvem svým způsob obyčejné zdvořilosti nepřekročil.

Oba si pohledli do očí — —

Pan M... vedl Jaroslava především do své zbrojnice. Jaroslav věděl již z úst paní Naninky, jakým přítelem je honby a zbraní pan M...

Pan M... mu zde ukazoval jednu zbraň po druhé; ten mu ji vychvaloval, a pan M... se divil, kde vzal Jaroslav tolik sběhlosti v poznání zbraně a zval ho na nastávající podzimek na honby. Jaroslav přislíbil.

Když uslyšela slečna Marie, že ten pán se jmenuje Čermák, zahrozila Emilii:

„Ty, ty, tajemníčkárko!“

Emilie obejala tetku a pravila celá blažena:

„Již s ničím se před tebou nebudu tajit, tetinko.“

„I to vím, zvláště teď ne.“

Jaroslav navštěvoval často dům pana M..., neboť si to vždycky pan M... u něho vyžádal, aby jej zas brzy navštívil, a pan Zahrádka přicházel často, že zve pan M... Jaroslava k čaji.

A Jaroslav se stal panu M... velmi oblíbeným, tak že si tento i sám lecdys v noci, když nemohl usnout, na ledacos myslil. —

Dva měsíce později psal Jaroslav Ryzákovi na venek následující list:

„Prázdniny se končí, a tuším, že již brzy přijedeš do Prahy. Já jsem právě odbyl zkoušky, a tudíž i také svoje poslední prázdniny. Ale byly tyto prázdniny pro mne blaženější, nežli kterékoliv jiné. Nyní čekám na místo. Zejtra požádám pana M... o ruku Emiliinu. Jsem blažen! — Tuším, že mi pan M... ruky své dcery neodepře. Tvůj Jaroslav. — P. S. Nyní vím teprva, co je pravá láska. Přemýšlím o tom stále, ale nemohu k jinému konci přijít, leč že jsem blažen. Až budeš mít ujštěnou svou brunetku, shledáš totéž.“

Asi čtrnáct dní na to šel jednoho odpoledne Mosteckou ulicí ke kamennému mostu mimo jiné též pán po levé straně dámy; po druhé straně ulice naproti nim kráčeli dva mladí páni a s nimi šla též dáma. Bylo patrné, kterak pozorně všichni tři na onen párek upírají zraky. Když se potkali, pozdravili se vespolek; onino dva šli svou cestou dále, tito tři ale se zastavili a ohlíželi se za nimi.

„Prosím vás, pane Ryzáku,“ pravila dáma, jež se vedla s těmito dvěma, „kdo jest ta, jež se vede s Čermákem?“

„Jest to jeho nevěsta, slečno,“ odpověděl Ryzák.

„Divokrásné děvče!“ divil se Jiskra.

„A jak jim to sluší!“ pravil zase Ryzák. „Jakoby byli pro sebe stvořeni.“

Obrátili se zase, a šli dále k Mikulášskému plácku.

„Ale řekni mi, Jiskro,“ začal zase Ryzák, „proč Čermák přestal k tobě chodit?“

„Prosím tě, s ním není nic; jest příliš chladný člověk,“ odpověděl Jiskra.

Dáma, jež šla s nimi, při těchto slovech kousala se do pysků. Něco se jí zdálo šeptat, že v tom asi jiná příčina. Dáma ta byla — Rosa.